

Received: 04.02.2023

Accepted: 30.04.2023

Received in revised form: 22.03.2023

Available online: 15.05.2023

Original Research

Citation: Abukan, M. (2023). The Importance of the Journal named Mektep Ve Aile Mecmuası in terms of Turkish Teaching in the Balkans (Romania and Bulgaria). *Turkophone*, 10(1), 16-32. <https://dx.doi.org/10.55246/turkophone.1247515>

THE IMPORTANCE OF THE JOURNAL NAMED MEKTEP VE AILE MECMUASI IN TERMS OF TURKISH TEACHING IN THE BALKANS (ROMANIA AND BULGARIA)¹

Memet ABUKAN*

ABSTRACT

Today, the countries with all or part of their territories in the Balkans are Turkey, Bosnia-Herzegovina, Montenegro, Kosovo, Albania, Bulgaria, North Macedonia, Croatia, Slovenia, Greece, Romania and Serbia. Winston Churchill summarized the Balkans, where many nations have found a place on the stage of history, with the words "...it produces more history than it can spend". The presence of Turks has been strongly felt in this region, which is Europe's gateway to Asia and the intersection point of many civilizations and ethnic identities. The Turkish origin of the word "balkan/lar" in the world literature is a proof of this. The centuries-long relationship of Turks with the region has continued not only for geographical, political, etc. reasons but also in the fields of language, culture and education. As a matter of fact, this study is based on the evaluation of an example of the works of the Turks in the Dobrudja Region, which is now within the borders of Romania and Bulgaria, in the 19th century in terms of teaching Turkish. Thus, the question of the importance of the analyzed work in the literature will be answered. According to historical sources, the Turkish presence in the Balkans, which is associated with many Turkish tribes, including the West Hun, Bulgarian and Pecheneg Turks, takes a new course with the settlement of some Tatar Turks in the Dobrudja Region in the 13th and 14th centuries. Starting in the late 14th century and remaining under the rule of the Ottoman Empire for nearly four and a half centuries, the relationship between the Romanians and the Turks in the Dobrudja region became stronger and stronger. In the 19th century, with the loss of the Ottoman Empire's Dobrudja lands, it is seen that the Turks living here want to protect and maintain their own identity by engaging in a number of scientific, literary and social activities. One of these activities was the journal called Mektep ve Aile Mecmuası (School and Family Journal), which started to be published on April 1, 1915 under the editorship of Mehmet Niyazi. In the work, which was determined to contain many subjects, issues related to language, education and culture such as the value of schools, their problems, the importance of the upbringing of young people in schools, the conduct of educational activities in Turkish, and how to inform the Turks living in Dobrudja were widely covered. In this context, Mektep ve Aile Mecmuası (School and Family Magazine), whose contribution to the existence and teaching of Turkish language in Dobrudja in particular and in the Balkans in general and in Romania and Bulgaria in particular is undeniable, was analyzed by document analysis method and evaluated in terms of its contribution to the teaching of Turkish language. Considering the results obtained from the study in which the texts are classified as poetry, narrative and informative and the theme of each of them is shown, it is concluded that Mektep ve Aile Mecmuası is an important source of data on many subjects such as education, culture, belief, etc. of Turks in the region in general and Turkish language teaching in particular.

Keywords: Mektep ve Aile Mecmuası, Mehmet Niyazi, Turkish teaching in the Balkans, Turkish teaching in Romania, Turkish teaching in Bulgaria.

¹This study was presented as an oral presentation at the International Journal of Arts Sciences' (IJAS) International Conference for Teaching and Education Congress held in Paris on 13-16 April 2015.

*0000-0003-3461-0539, Assist. Prof. Dr., Muş Alpaslan University, Türkiye, m.abukan@alparslan.edu.tr

1. INTRODUCTION

In order for a society to exist throughout the ages, there are certain values such as language, religion, culture and historical consciousness that provide a place on a common ground. Among these concepts, language not only functions as a means of agreement, but also assumes the most important function in transferring a nation's world of emotion and thought from generation to generation. Language has a unifying and integrating effect among individuals. For this reason, it continues its existence together with the common culture of the nation and contributes to the emergence or continuation of unity and solidarity. Language plays an important role in the cultural existence of a society, making the society a nation and raising awareness (Bulut & Orhan, 2012). For this reason, the development of language, which is an important tool in the transfer of a nation's values, is also possible through education. Because societies that are alien to their own language feel the influence of other societies on them more and after a while they may lose their existence. It has been important for every society to have some studies on the development of language. Therefore, the emergence of publications such as magazines and books that educate the society was considered important by intellectuals. Kaplan (1997) expresses the function of written materials as follows: "Written literature constitutes the greatest treasure of cultural language. Written literature is hundreds of times richer than daily language and oral literature. This is because writing stores and accumulates thousands of years of words. When it comes to culture, especially written works are understood" (p.149). From this point of view, the products put forward by societies play an important role in the progress of those societies, the transfer of their culture to new generations, the development of their mother tongue skills, and the ability to carry the values and characteristics of the nation to which they belong. Thus, the individual consciously assimilates the basic values of his/her own nation. For this reason, written materials contribute to the acquisition and development of mother tongue skills. This strengthens the individual's command of the language and culture of the nation to which he/she belongs. Thus, written products support not only language teaching but also culture teaching. Because the components such as structure and meaning that make up the language also have a cultural dimension. Therefore, the best way to transfer culture to future generations is language education (Melanlıoğlu, 2008).

1.1. Turkish teaching in the Balkans

Based on the idea that the journal *Mektep ve Aile Mecmuası* (*Mektep ve Aile Mecmuası*) did not have an impact limited to the Dobrudja region, part of which is in Romania and the other part in Bulgaria today, and that Turks living in other Balkan geographies also benefited from this work, the study first aimed to make an evaluation on Turkish language teaching in the Balkans. In the Turkish Language Association's Etymology Dictionary (2023), it is stated that the word "fish", which means "mud", evolved as a derivative of the word "fish+an", which means "swampy place", and that the word "balkan" is still used as "swamp" or "puddle" in Anatolian dialects. It is mentioned that the word is still used in Hungarian and Bulgarian dialects as "balkán, "balkány" 'puddle, swamp', but later it took the meaning of 'forest, dense forest'. As a matter of fact, it can be seen that the word is also found in the Current Turkish Dictionary (2023) with the meaning of "steep and forested mountain range". Ünlü (2018), who states that the word "Balkan" is Turkish in his work, also states that the Turkish tribes who came to the Balkan geography liken the "Turkmen steppe known as Balhan (Balkan) in the east of the Caspian Sea to the Balkan mountains" and then with reference to Darkot (1993) and Kaçmaz (2013) he states that this word is used for the Balkan Mountains (pp. 135-136). In the literature review, it is stated that the word is accepted as Turkish not only in Turkish sources but also in foreign sources (Britanica, 2023) or it is possible (Online Etymology Dictionary, 2023). In the literature review, it is accepted that the word is Turkish not only in Turkish sources but also in foreign sources. However, it

can be seen that the term "Southeast Europe" (2023), which was first used by an Austrian researcher, has recently found a place in the sources instead of "Balkans". It may also be useful to mention the following. The term "Rumelia" was also used instead of Balkans. As a matter of fact, İnalçık (2023) explained this as "The Ottoman Turks took the name Rum-ili for the Balkans from Romania and used it for the regions they conquered from the Byzantines across the sea from Anatolia". As can be seen in Figure 1, the Balkans is the general name of the region also known as the Balkan Peninsula, which is surrounded by the Adriatic, the Sea of Islands (Aegean) and the Mediterranean Sea to the south; Marmara and the Black Sea to the east; Slovakia and Ukraine to the north; and Italy, Austria and parts of Hungary to the west. Today, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Kosovo, Albania, Bulgaria, North Macedonia, Croatia, Slovenia, Moldova, Hungary, Greece, Romania, Slovenia, Serbia, Slovenia, Moldova, Hungary, Greece, Romania and Serbia are all or partly located in this region, as well as Turkey.

Figure 1. Political Map of the Balkans (2023). <https://turkau.com/balkanlar-nedir/>. (December 2, 2023).

As seen in Figure 1, when compared to many regions of the world, it can be understood that the geography of the Balkans hosts many nations and states. The coexistence of different ethnic identities and societies in these fertile lands can sometimes lead to turbulent processes due to various reasons. As a matter of fact, this situation can be summarized with the phrase "...produces more history than they can consume" attributed to Winston Churchill (Huliaras, 2011: 181). At this intersection point between Asia and Europe, the presence of Turks, as well as other nations, has been strongly felt for centuries at the intersection of identity. In this context, Turkey's political, cultural, religious, economic, etc. relations with the countries or peoples of the region, both due to centuries of Ottoman sovereignty and within the framework of new paradigms, are increasing day by day. In terms of Turkish language teaching, the activities of Yunus Emre Institute (2023), which was established in 2009, draw attention in this region. The institute has 14 cultural centers in Foyntsa, Mostar and Sarajevo in Bosnia and

Herzegovina; Zagreb in Croatia; Podgorica in Montenegro; Ipek, Pristina and Prizren in Kosovo; Budapest in Hungary, Skopje in Macedonia and finally Constanta and Bucharest in Romania. Maarif Foundation (2023) has schools at different levels in Sarajevo in Bosnia and Herzegovina; Pırştine and Prizren in Kosovo; Budapest in Hungary; Tetovo and Skopje in North Macedonia; and Bucharest in Romania. However, it can be said that the activities of Turkology chairs in universities, Turkish language centers in embassies and consulates, other civil and official institutions and organizations for teaching Turkish are increasing day by day. If we look at Turkish language teaching as a whole, it is important that it should not be limited to current teaching activities, but also what was done in the past for this teaching should be included in the literature. As a matter of fact, as it can be seen in the study, the studies of the Turks in the Dobrudja region, which was within the borders of Romania and Bulgaria, the two countries of the Balkans in the past, in the fields of language, culture and education draw attention.

1.2. Turkish language teaching in Dobruja

Dobrudja is the general name of the region between the Danube River and the Black Sea. This region, which includes some important provinces of Romania such as Babadag, Tulca and Constanta, and of Bulgaria such as Silistre, Balchik and Dobrich, has been one of the regions where Turks lived intensively during and after the Ottoman period. It is stated that the relationship of the Turks with the region, and even with the Romanians living here, goes back a long time and this continues with the Western Hun, Avar, Bulgar, Pecheneg, Cuman and Seljuk Turks. But these relations XIII. and XIV. With the expansion of the Golden Horde State in the 19th century, it followed a new course with the settlement of some Tatar Turks in the Dobruca Region. However, these relations took a new course in the XIIIth and XIVth centuries with the expansion of the Golden Horde State and the settlement of some Tatar Turks in the Dobrudja Region. Because the relationship between the Romanians and the Turks in the Dobrudja region, which started at the end of the 14th century and remained under the Ottoman Empire for nearly four and a half centuries, became stronger and stronger during this period (Bozkurt, 2008). During the Ottoman period, the Dobrudja Region, which was first connected to the Silistre Province and then to the Danube Province, was left to Romania in the north and to Bulgaria in the south with the Berlin Treaty. Although the sovereignty and borders of the region changed from time to time between Romania and Bulgaria, it took its current form with the Treaty of Paris signed after the Second World War (Dobrudja/wikipedia, 2023). The fact that Turks played an important role in the region during the Ottoman period is also important in terms of the history of Turkish education. As a matter of fact, Orhan (2019: 42) explains in his study that Turkish education in Dobrudja was not limited to the madrasah first established in Babadağ in 1610, but on the contrary, religious education was carried out in Turkish in Mekteb-i Sübyan schools and madrasas that provided education next to mosques. The author states that after the Ottoman Turks left Dobrudja in 1878, there were serious changes and setbacks in Turkish education and by 1965, Turkish education was terminated. The author also mentions the importance of Captain M. D. Ionescu's book "Dobrudja in the Beginning of the XXth Century" and Ersoy Topuzkanamış's "A Program for Turkish Education in the Balkans: The Case of Dobrudja" published in Constanta in 1937.

Today, the developing relations between the two countries are reflected positively in the studies on teaching Turkish language. As a matter of fact, in Constanta, the most important city of the Dobrudja Region, there is a Department of Turkology within the Faculty of Literature - Modern Languages and Literatures of Ovidius University, where Turkish language lecturers are assigned by the Inter-Ministerial Joint Cultural Commission every year. Yunus Emre Institute also started its activities in 2009 and Turkish language classes are given to a large number of students every year. In addition, in

the Mecidiye district of Constanta, the Romanian Mecidiye Kemal Atatürk National College, affiliated to the Ministry of National Education, continues its educational activities at pre-school, primary, secondary and high school levels. There is also Mehmet Niyazi Cultural Association in Mecidiye. Commemoration ceremonies for the poet are organized here every year. Since the Northern Dobrudja region is within the borders of Romania, it is useful to mention the activities for teaching Turkish in other cities of Romania. In addition to the Yunus Emre Institute and Maarif schools in Bucharest, studies on the Turkish language are carried out in the Turkology departments of Bucharest and Dimitrie Cantemir universities and Turkish language lecturers are assigned to these departments. In addition, there is a Turkology Institute at Babeş Bolyai University in Cluj, Romania, and elective courses and courses on Turkish or Turkish language are offered in the cities of Iasi, Cluj, Arad, and Galati, and Turkish language lecturers are assigned to these universities.

Southern Dobrudja remains within the borders of Bulgaria. Dönmez (2012) states that before the Ottoman Empire conquered the Balkan geography, this shadow was related to the Danube Bulgarians, Pecheneg and Kipchak Turks. Under Ottoman rule, Tatar Turks from the north and Turkmen and Yörük Turks from the south lived in the region (p.1). If the history of the region's Turkish education is to be evaluated as a whole, it can be said that it is similar to the Turkish activities in Northern Dobrudja (Nurlu & Çelik, 2015). Although the Education Council was established in the Danube Province, to which the region was affiliated, this was interrupted by the Berlin Treaty and the negativities regarding Turkish education increased in the following period. By 1960, the opportunity for Turkish education, which was carried out with occasional setbacks, was completely terminated. In 1989, there were positive developments in Turkish education (Levent & Gonca, 2020). However, it cannot be said that these developments are sufficient in terms of Turkish education when compared to the Northern Dobrudja Region.

1.3. Mehmet Niyazi

Mehmet Niyazi is one of the important figures of Dobrudja Turks in the fields of ideas, art, culture and education. He was born in 1878 as the child of one of the families who had to migrate from Crimea to Dobruja in 1862 with the Crimean war that started in 1853 and caused the migration of many families belonging to Turkish tribes such as Tatar, Kazakh, Kyrgyz. His father's name was İsmail and his mother was Azize. Mehmet Niyazi completed his primary education in the village of Aşçılar. Later, at the age of 11 or 12, he was sent to Istanbul by his family to become a teacher and was enrolled in the Darül muallimine teacher's school (Ülküsal, 1987: 206). His interest in language and literature would play an important role in his success. Mehmet Niyazi read the books of Namik Kemal and Abdülhak Hâmit during this period. As a matter of fact, the influence of these poets can be seen in his later poems. After graduating from the teacher's school, he went to Crimea, the land of his ancestors, in 1898 with the aim of teaching. However, due to the oppression of the Russians against the Turks, he had difficulties in carrying out this duty. He stayed there for less than a year and returned to Istanbul (Ülgen & Aksu, 2003: 6). In this process, Mehmet Niyazi's family also migrated from Aşçılar village to Istanbul. However, Mehmet Niyazi returned to Crimea in 1901. When Tsarist Russia banned cultural activities, he realized that he could not carry out activities such as education and culture here and returned to Istanbul. Worried that he would be arrested for allegedly acting together with the liberationists while in Istanbul, the author fled to Constanta in 1904, where he established contact with the supporters of freedom. During this period, Mehmet Niyazi was assigned to the Turkish Rüştüye Mektebi (Secondary School) in Constanta, first as a teacher and then as a principal. Here he married

Şefika Hanım (Ülküsal, 1987: 206). Mehmet Niyazi continued this position in Constanța for about ten years. Then, in 1914, he was appointed as a teacher of Turkish language and literature at the Muslim Seminary in the town of Mecidiye, forty-five kilometers away from Constanța. In order to continue his activities here, he founded the "Tamimî Maarif" society with his friends (Metin, 2011: 170) and published "Dobruca Sadası", "Teşvik", "Işık" newspapers and "Mekteb ve Aile" magazines (Aksu, 2005: 14). The outbreak of the First World War in 1914 and the subsequent involvement of Romania in the war in 1916 also affected the educational and cultural movements here and the Muslim Seminar was closed. Upon the establishment of the Turkish administration in Crimea in 1917, Mehmet Niyazi traveled to Crimea. Here he wrote articles about his cause in the newspaper "Hak Ses" (Durgut, 2005: 109). In 1919, he was appointed to the Directorate of National Education in Bakhchisaray. In 1920, Mehmet Niyazi returned to Dobrudja, where he continued to work as a teacher and at the same time wrote articles in various magazines. On November 29, 1931, he passed away (Ülküsal, 1987: 207).

The main purpose of this study and these general evaluations about Mehmet Niyazi, who contributed to the Turks living in Dobrudja in particular and in the Balkans in general in many areas such as education, culture, history, etc., is to reveal the importance of the journal *Mekteb ve Aile Mecmuası* in terms of teaching Turkish. Thus, the question of the value of the work in the literature will be answered. It is thought that the study will shed light on the past of Turkish language teaching activities carried out in the region and give an idea to teachers and researchers about how to benefit from historical figures and the texts produced by them in future studies.

2. METHOD

Mekteb ve Aile Mecmuası, which is an important journal in terms of teaching Turkish in the Balkans and especially in Dobrudja, was analyzed according to document analysis, one of the qualitative research methods, and the data of the study were obtained. This examination technique deals with the examination of written materials containing information about a phenomenon or event. Accordingly, the written document, which is the primary source of data in accordance with the purpose of the research, is found, its authenticity is checked, read and analyzed in detail according to the criteria of "analyzing the data" in order to reach the findings. Then, a scientific inference or generalization is reached in a way that can reveal the purpose of the research (Yıldırım & Şimşek, 2011; Karasar, 2005). In this framework, Ülgen and Aksu (2003) evaluated Mehmet Niyazi's *Mekteb ve Aile Mecmuası* (*Mekteb ve Aile Mecmuası*), which was recently published by Ülgen and Aksu (2003) and which was taken as the object of examination in the study, according to the stages and criteria determined by the method. For this purpose, the document focuses on Turkish language teaching and examines issues related to education such as school, family, upbringing, morality, and especially literary products. The texts were evaluated and interpreted by the researcher in themes and categories in accordance with the aim of presenting a framework on the subject through the main articles that stand out in the journal.

2.1. Object of study

Mehmet Niyazi, who made important contributions to many aspects of the lives of Turks in Romania such as language, history, culture and education, had his articles and poems published in many publications such as "Dobruca'nin Sesi", "Teşvik" and "Işık" and contributed to the development and awareness of the society here. With this aim in mind, *Mekteb ve Aile Mecmuası* started to be published monthly on April 1, 1915, and its publication life ended after its 18th issue on February 1,

1916 (Ülgen & Aksu, 2003: 6). The journal, which was published in Arabic script, was latinized by Erol Ülgen and Ali Aksu in 2012 and made available to researchers. In the first issue of the journal, under the title "A Few Words About Purpose and Profession", Mehmet Niyazi summarized the purpose of the journal as "to reveal the shortcomings of scientific and social life; to emphasize the importance of vital issues for a society such as family and education and thus to contribute to the formation of social awareness". The periodical included information on a wide range of subjects from education to health, science to music, religious sciences to literature.

3. FINDINGS

The findings regarding the examination of the work subject to the research in order to reveal the importance of the work subject to the research in terms of Turkish language teaching in the whole Balkan geography, especially in Dobrudja, Romania and Bulgaria in general, are shown below. Accordingly, all poetry and narrative genres in the document were analyzed and these were evaluated in themes. In addition, although all of the informative texts, which are considered important in terms of education, were also analyzed, those deemed important were evaluated in the study.

3.1 Findings on the poems in Mektep ve Aile Mecmuası

In the work, the subject of poems was first addressed and evaluated in themes as seen in Table 1.

Table 1.

Poems Published in Mektep ve Aile Mecmuası Text Type

	Name of the text	Author	Themes and Categories
Poetry	April (For Homeland Cubs)	Mehmet Niyazi	Emotions (hope)
Poetry	Turkish Lineage	Ali Ulvi	Emotions (consciousness, excitement)
Poetry	Orphanhood of Hasan	Mehmet Niyazi	Emotions (loneliness)
Poetry	Der Adjective Adl	Reza	Emotions (justice)
Poetry	Distance Hiccup	Dobrucali	Emotions (sadness)
Poetry	Your dream	Dobrucali	Emotions (love)
Poetry	With your absence	Dobrucali	Emotions (love)
Poetry	Turkish Homeland	Dr. Ibrahim Temo	Emotions (homeland)
Poetry	Hiccup Again	Dobrucali	Emotions (sadness)
Poetry	Tahassür	Ibrahim Mustafa Sadri	Emotions (love-sadness)

Table 1 shows the poems expressed by many poets in the magazine through different emotions. It was determined that these texts were not only limited to individual loves, but also had the function of raising the excitement of the Turks living in the region, giving them hope, and raising their awareness in terms of protecting their own identity. It is possible to exemplify this with a section from Ali Ulvi's poem:

They walked up hill and dale, they went day and night;

They took the advice of the great ancestor as a light on the road.

The unfathomable forest of Turkestan at their head

Dense and high vegetation, trees, saplings

...

Oghuz Khan had the right: Khan, the one who gave birth to the Khan,

Whose sons have established thrones in many great countries

The eastern side of Asia became the cradle of the Turk,

The western side is the light of the glorious Al-i Osman! (Ülgen & Aksu, 2003: 27-28).

A similar theme can be seen in Mehmet Niyazi's poem *Türk Yurdu*. In this poem, which touches upon the painful lives of the Turks, especially with the lost lands, the connotations of excitement and hope in young people draw attention.

...

When I was a world, I became very small. When I was as beautiful as heaven

The feet of enemies have defiled my face

Are these insults worthy of me as an enemy?

When it was the ambition nourished in the great born Turkish heart

Come on, my lion nephews, wait for the frontier

Nurture in your heart the anxiety of your homeland (Ülgen & Aksu: 133).

3.2. Findings on narrative texts in *Mektep ve Aile Mecmuası*

Many narrative texts were also identified in the analyzed book. In fact, the text titled *Stories of the Village Shepherd*, published under the name *Kurtoğlu Gürbüz*, was published in different issues of the magazine. In narrative texts, emotions are at the forefront and the messages to be given are presented in a more implicit language (Kolaç, 2009: 603). However, in this study, it can be said that an informative style is prioritized even in texts that can be considered as narrative. This can be explained by the conditions of the period. As can be seen in Table 2, it was determined that the emotions expressed in the texts of different authors differed in many issues ranging from advice to reproach, from hope to anxiety.

Table 2.

*Narrative Texts Published in *Mektep ve Aile Mecmuası**

Text Type	Name of the text	Author	Themes and Categories
Narrative	Tales of the Village Shepherd	Kurtoğlu Gürbüz	Emotions (reproach)
Narrative	Scouting Cheer	Osman Bektas	Emotions (advice)
Narrative	Towards the Future	Dobrucali	Emotions (hope-excitement)
Narrative	From my thoughts	Imam: Fevzi Ibrahim	Emotions (hope)
Narrative	Mühlik Diseases	Mehmet Niyazi	Emotions (anxiety)
Narrative	A Slice of Our Village Life	B.E.	Emotions (sadness)
Narrative	Yesterday Agha... Today Apprentice!	Mehmet Niyazi	Emotions (sadness)
Narrative	Is the Jinx on the Bride (Manners?)	Mehmet Niyazi	Emotions (pain)
Narrative	Scouting Cheer	Osman Bektas	Emotions (advice)
Narrative	Towards the Future	Dobrucali	Emotions (hope-excitement)
Narrative	From my thoughts	Imam: Fevzi Ibrahim	Emotions (hope)

It can be said that the narrative texts identified in the book were mostly created for educational purposes or to give advice and messages. In this sense, it is difficult to say that they are texts or essays with a strong literary aspect. However, it can be seen that the messages in the texts, which are sometimes based on observations and memories, are successful in addressing important issues of the people in Dobrudja. There are texts that can be useful for the development of the world of emotions and thoughts of the Turks living in Dobruja, especially Kurtoğlu Gürbüz's "Stories of the Village Shepherd" series of articles, which contain useful information on reading and understanding. This is a strong reference for Turks to preserve their identity. It is possible to say that these narratives help students develop aesthetic thinking and enable them to express themselves in the best way possible. As a matter of fact, Aktaş and Gündüz (2008: 349) emphasize the importance of narrative types, which exist in a wide range of fields from epic to story, from fairy tale to legend, in expressing the language effectively and aesthetically. Therefore, it can be said that the texts in the work not only play a role in preventing the language from being forgotten, but also contribute to keeping it alive in an effective and aesthetic form in daily life. In this framework, it can be said that the journal Mektep ve Aile Mecmuası (School and Family Journal) played an important role in the teaching of Turkish in the Balkans, especially in Romania and Bulgaria. In fact, it can be understood from the content of the work that it played a great role in raising awareness of Turks on many issues such as cultural, political, social, economic, etc.

3.3. Findings on informative texts in Mektep ve Aile Mecmuası

One of the main focal points of the study is the informative texts in the book. Kolaç (2009: 603) states many features about informative texts, in which the author focuses on giving information on a subject and the reader focuses on receiving information, such as the objective attitude of the narrator, the density of terms, the clear and clear presentation of the message, and the prioritization of concrete information. As a matter of fact, considering the years in which the work was published, it was determined in this study that the texts aimed to provide practical solutions to the problems of the people of the region, who were going through a very troubled period, and to raise awareness on many issues, especially to mobilize their national feelings and excitement. Some of these educational texts deemed important for the study are shown in Table 3.

Table 3.

Informative Texts Published in Mektep ve Aile Mecmuası

Text Type	Name of the text	Author	Themes and Categories
Informative	A Few Words About Purpose and Vocation	Mehmet Niyazi	Education (vocational)
Informative	A Few Words About Purpose and Vocation	Mehmet Niyazi	Education (occupation)
Informative	School and Nation	Osman Bektas	Education (school)
Informative	Purpose in Education	Mehmet Niyazi	Education (culture)
Informative	Romanian Geography Lessons	Halim Isa	Education (geography)
Informative	Family Mistakes	Mehmet Niyazi	Education (child education)
Informative	Iktimaiyyat / Family Life	Osman Bektas	Education (family education)
Informative	From My Opinion	Ayub Ahmadi	Education (teacher)
Informative	On the Occasion of the Lead Article of the Last Edition	Osman Bektas	Education (school)
Informative	For Itimaiyyat /ilm	Osman Bektas	Education (school)
Informative	Muallimin-i Islamiyya Congress	Dr. Ibrahim Temo	Education (family and school)
Informative	Open Letter	Osman Bektas	Education (teacher and school)
Informative	Islamic Schools of Dobruja	Dr. Ibrahim Temo	Education (school)
Informative	Opening Schools	Osman Bektas	Education (school)
Informative	Teacher and School	Izzet	Education (teacher and

Informative	Writing and Reading	Dr. Ibrahim Temo	school) Training (skills training)
-------------	---------------------	------------------	---------------------------------------

It is useful to mention the content of the informative texts in the table above. Because, although language is also mentioned from time to time, they generally consist of texts on educational issues such as the quality of schools, the responsibilities of teachers, family and child education. Considering that these texts are also important in terms of Turkish language teaching, it was decided to include them in the study. As a matter of fact, it was determined that educational issues occupied an important place in the articles in the journal. It can be said that Mehmet Niyazi, as an educator, attached great importance to the transmission of scientific and cultural values. In the magazine, the problems that started with the loss of sovereignty in the Turkish regions and especially the problems related to education are expressed. For this reason, in the first issue of the magazine, the reason why the Turks in Dobrudja could not progress in many subjects was that they did not give enough value to science and teachers did not fulfill their duties properly. In addition, it states that the fact that teachers, who have the duty of giving moral responsibilities to nations, are closed to innovations is one of the reasons why society cannot raise well-equipped individuals. For this reason, he mentions the need to give schools the necessary importance as a way out as follows. "If we need a main path, it is our schools. The more attention and care we pay to our schools, the more we will progress and the more we will love and pity our children. With that condition that our teachers should know and learn the way to work". He goes on to say that teachers cannot achieve their goals and therefore cannot be successful without setting a goal for themselves. Mehmet Niyazi also points out what kind of mission teachers should carry. He says that the duty of teachers is to organize the lessons in schools with a program. He also states that teachers are the ones who will correct the education in schools. Mehmet Niyazi emphasizes the importance of reading and states that girls should also be educated in schools. He holds teachers primarily responsible for the good upbringing of girls at school and says that girls should be raised according to the conditions of the age and that they should be equipped to fulfill their duties in social matters in the future. In his article, he also mentions the troubles that the Turks in the region were experiencing with the loss of the administration - especially in terms of education - and then mentions the reasons for publishing the magazine (Ülgen & Aksu, 2003: 11-12).

Also in the first issue of the journal, Osman Bektaş, under the title "Mektep Ve Millet" (School and Nation), touches upon the function of schools, their problems and the duties of teachers. He points to the depth of their mission by saying that teachers are the ones who will open the minds of children and make them determined and efficient. He sees the solution to all kinds of problems in the improvement of schools and expresses this as follows: "Since everywhere, the whole universe has been enlightened and enlightened thanks to all the schools and all the schools, we want to solve our conundrum-yı ictimaiyy in and through the school". He states that only in this way will a society rise and become one with its own values. He says that the schools at that time were far from this goal and sees the most important reason as the lack of appreciation of the Turkish and Tatar people's love for schooling and their love of schooling as the most important reason. Bektaş points out that children should be educated not only with scientific sciences, but also in a way to nourish them in the spiritual field. By saying that children should not be treated as if they are strangers to the environment they live in, he implies that education should not be detached from life. He also emphasizes the need for children to be raised in a way to assimilate their own values and to be conscious of knowing, exploring and

researching the universe in order to achieve universality. Under the same heading, he points out that there is a close connection between life and school, and that schools ensure the continuity of the nation through the nation, and in this respect, the connection between the school and the nation should be strengthened. Thus, in a sense, he also points out that education is not an action limited to the school, as also mentioned in the constructivist education approach, which is the most basic educational approach of today. He also emphasizes the importance of schools as transmitters of culture and states that the function of schools will be further reinforced by strengthening the bond between school and society. However, he states that schools are far from this mission and that parents send their children to schools not for education and upbringing but to keep them away from noise. He says that only by overcoming this situation can the school achieve its main purpose. For this, he emphasizes that teachers have a lot of work to do and that they should use their talents (Ülgen & Aksu: 13-14).

In the book, under the title of "Internal Social Sciences Family Life", Osman Bektaş emphasizes the importance of families in the education and upbringing of children and states that the family constitutes the basis of social life and that the nation cannot achieve prosperity and happiness without the improvement of families. For this reason, he states that the Turks who continue their existence in Romania can maintain their existence by keeping their family ties strong. He states that any negativity that emerges in the family is first on the basis of individuals, then on the basis of the nation, and that it is inevitable that the disorder that starts in a single person will spread to the nation (Ülgen & Aksu: 17-18). As a matter of fact, Ünal and Yiğit (2014: 309) point out that physical and mental abilities are not enough for individuals to acquire educational characteristics such as reading skills; in addition to this, a good education is also required and this education starts in the family. In this context, in order for each individual and society to develop, it is necessary to raise awareness of the family in all matters. This function of the magazine in raising public awareness is extremely important. Mehmet Niyazi also points out the importance of the role of the family in the upbringing of children under the title "Purpose in Education". It is stated that although upbringing begins in the family, in the mother's lap, it continues at school and children mature there. He says that there should be no delay in applying the most beneficial and shortest method in the education and upbringing of today's children, who will be the heads of the families of tomorrow. He states that the important thing in upbringing is happiness and that this should be set as a goal for children from the day they are born. As the child grows up, he says, he will progress by seeing the necessities of happiness and will be able to make more use of his role in life. At the same time, in this chapter, Niyazi also mentions that families can sometimes be excused. He explains this with the fact that schools are far from their own functions and underlines that what needs to be done is for schools to be successful in responding to the needs of society (Ülgen & Aksu: 20-21).

In the third issue of *Mektep ve Aile Mecmuası*, Mehmet Niyazi mentions the issues to be considered in the education and upbringing of children under the title "From Family Mistakes / From the Mother's Lap to the School". He mentions that families do not give the necessary support to their children and the reasons for this. He says that the education of children cannot be limited to the school and the teacher, and that the support of the family is obligatory. He then presents his opinions on the reasons for getting rid of this problem. He emphasizes the importance of parents following their children's lessons day by day and says that teachers and families should keep in touch and patiently deal with their children until they learn what they lack. He emphasizes that this is an activity that will increase the hope of families and teachers in the education of their children (Ülgen & Aksu: 31).

In the third issue of the journal, Eyüp Ahmadi, in an article titled "From my Mütalaatımdan (Conditions to be taken into consideration in teaching)", draws attention to the issues related to

teaching and makes some suggestions in the hope that they would be useful for Dobrudja teachers. To mention a few of them, first of all, it is stated that in order for a lesson to be sound, it is not enough for it to be based on a solid foundation alone and that a number of tools should be used to achieve the goal. It is emphasized that children should understand the lesson thoroughly, listen to it with love from the beginning to the end and do the lesson together with the teacher and the children. It is emphasized that there is an active relationship between the teacher and the children and if this is interrupted, the lesson cannot be considered successful. In order to explain the lesson to the children in a clear and pure manner, the teacher is reminded of his/her duties and emphasizes that he/she must be in control of the lesson and always give the lesson in a way that makes the children listen attentively. If this is not done, the lesson will not be understood and this will lead to a dumb and dead class (Ülgen & Aksu: 38-39). Eyüp Ahmedi's findings are new and important for the education activities of that day.

Under the title "On the Occasion of the Lead Article of the Last Edition", Osman Bektaş criticizes the continuation of education in schools with the old method without any innovation and emphasizes that schools should be open to innovations. Osman Bektaş, who is an educator, under the title "The Nation should be with its Chiefs, and the Chiefs should be with the Nation", states that the condition of being a mature person is to read, write, work and learn. He emphasizes that a nation will survive with promising things and for this, it is important to act together. In his "Open Letter" to Dr. İbrahim Temo Bey, he writes about the responsibilities and importance of teachers. Describing teachers as people who are willing to enlighten the nation and show the path of truth, Bektaş states that the more they can create the sacrifices they will make for the sake of the nation, the more their glory and fame will increase, and defines teachers as; "Teachers are a class of people who are meant to save the nation from all kinds of lethargy". He also states that when teachers are not useful and diligent in their duties, they will be disgraced and disgraced in the sight of God and society (Ülgen & Aksu: 53-107).

Dr. İbrahim Temo, one of the most important writers of the magazine, touches upon the values that elevate a nation in his article "Dobrudja Islamic Schools". He explains the reasons why religious values are considered important for a nation and says that every nation has its own criteria of upbringing based on religious knowledge. For this reason, he implies that religious education must be included in schools (Ülgen & Aksu: 13-14). A similar outburst can be seen in Osman Bektaş's article "The nation should be together with its leaders and the leaders should be together with the nation". He argues that it is unfair to the muftis, who are often criticized and seen as the cause of not doing anything useful for the nation, and on the contrary, he emphasizes the importance of their efforts to protect their communities in the geography they live in (Ülgen & Aksu: 79-80). Within the framework of language teaching, the role of religion in sustaining the lives of societies, especially culture, is well known. Therefore, when the relationship between language and culture is considered, it can be understood how important religious knowledge and its representatives are for the Turks in Dobroka to exist with their own language and values.

Osman Bektaş, again under the heading "Schools are Opening", states that everyone, especially the rich, has a great duty in meeting the needs of schools. Köstenceli: In an article titled "Mecmua-i Muteberesi Muharrirliğine" with the title "Mektep ve Aile" (School and Family), written under the pen name Ebced, he is stated that teaching Turkish will be beneficial to the public in every subject, especially religious teachings (Ülgen & Aksu: 13-14).

Osman Bektaş, Eyüp Ahmedi and İzzet, in their articles under different headings, emphasize the importance and duties of schools. It is emphasized that young people who start school should be shown and explained the things they need most in life, and that they should be taught the paths to

follow when they will work and strive for their survival and face difficulties. It is stated that the nation will prosper by awakening in children high emotions such as diligence and unity. It is also emphasized that society should attach great importance to teachers and their function as guides is mentioned. In the articles underlining that teaching is not a job that everyone can do, it is stated that they should be trained in a way that can open the horizons of the nation. It is also emphasized that the bond between the child and the family should be strong, and that this will be reflected on the whole society (Ülgen & Aksu, 2003).

The works of important personalities living in different geographies of the Turkic world are also included in the work. For example, in the article titled "From the work of Fatih El-Kerimi Efendi of Orenburg (Ondan Bundan)", it is emphasized that in order for a nation to preserve and maintain its own values, it should engage in remedial work in every field, especially in ideas (Ülgen & Aksu: 133-134). These ideas are expressed by making use of Fatih Kerimî's "Ondan Bundan", an important name in modern Tatar literature. As a matter of fact, Çakır (2009: 37) emphasizes in his study that this work consists of articles published in the newspaper Şark-ı Rus in 1904 and that the original was published in Orenburg in 1907, and that the work touches on many issues related to life.

In the analyzed book, the text titled Gagauzlar, written under the pen name Balçık Dobrucalı, gives important information about Gagauzians. As a matter of fact, Gagauz living in Dobrudja is mentioned as "Christians with Turkish dress and morals" and it is stated that they are the Turks who stayed there after the Cytids (Scythians) lived in the Balkans and were dispersed by the Roman offensives. Detailed historical information about the Gagauzes, especially the Byzantine and Seljuks, is mentioned. Furthermore, "the language they speak is as pure as the Turkish spoken by the Turks in Deliorman. Among the names they use, it is not difficult to find old Turkish names such as Demir and others" (Ülgen & Aksu: 111-112). In this framework, it can be seen that Mektep ve Aile Mecmuası is an important source of data for Turks living in the Balkan geography and those who want to conduct research on this subject, especially in terms of history, language, culture and belief.

4. CONCLUSION, DISCUSSION AND RECOMMENDATIONS

This study has been prepared in order to reveal the importance of an important name in the teaching of Turkish in the Dobrudja region, which is currently located within the borders of Romania and Bulgaria, and the importance of the journal called Mektep ve Aile Mecmuası, which he edited, in terms of teaching Turkish. It can be said that Mehmet Niyazi, who carried out many educational, cultural and social activities, especially the teaching of Turkish in the Balkans, and taught them in Turkish, undertook an important task with the establishment of the "Tamimî Maarif" society, his activities in the Muslim Seminar and his writing works. Mektep ve Aile Mecmuası (School and Family Journal), one of the activities carried out to protect, maintain and develop the Turkish identity in the region, was published on April 1, 1915 under his editorship. Many findings were found in the document, which was analyzed by focusing on Turkish language teaching, and these findings were supported by tables in terms of text types and themes. These results are as follows:

In the work, 12 texts belonging to seven different authors were identified in the poetry genre. In addition to these texts centered on themes such as homeland and history, individual subjects such as love were also covered. It can be said that the poems function to increase the excitement of the Turks, to give them hope, and to raise their awareness in terms of protecting their own identity. In this sense, it can be said that the analyzed document contributes to the progress of the world of emotions and

thoughts of the people of the region or, more generally, of its readers in an aesthetic form. As a matter of fact, Yıldırım (2012: 19-20) states that poems have an important function in the acquisition of many language skills and emotions such as love for the mother tongue, development of the imagination, self-expression, national and moral feelings, and memory development. Therefore, it can be said that Mektep ve Aile Mecmuası serves such a function for its readers. Utilizing literary texts such as poems by Mehmet Niyazi and other poets in Turkish language teaching activities in the region will contribute to building a bridge between the past and the future. As a matter of fact, the personalities mentioned in such texts or the personalities that compose them can provide students with appropriate models, and it is also understood how important it is to benefit from these texts at a high level. Therefore, making use of texts such as April Moon and Türk Yurdu poems in the book in teaching activities can be beneficial in terms of the ties of Turks living here with their past. In addition, these texts also serve as a source of aesthetic pleasure in students. As a matter of fact, İşcan, Efendioğlu, Ada (2007: 68) mention many benefits or gains of aesthetics, which they deal with in literary texts, such as recognizing cultural values, balancing knowledge and emotion, and developing imagination in Turkish education.

Many narrative texts were also identified in the analyzed book. It can be said that these texts, which are built on genres such as travel and memoir, are mostly created with the aim of influencing readers and giving them a message. It is important that the texts created with the concern of raising awareness of the society are written in a time of wars and destruction. Kurtoğlu Gürbüz's series of articles titled "Stories of the Village Shepherd" and Mehmet Niyazi's articles titled "Uğursuzluk Gelinde Mi (Terbiyede Mi?)" are the prominent texts in the book. It can be said that these narrative texts, which vary in many subjects ranging from advice to reproach, from hope to anxiety, contribute to the development of the world of emotions and thoughts of the Turks living in Dobrudja, just like the poetry genre. As a matter of fact, Akyol (2008: 713) states that narrative texts have benefits such as interpretation and vocabulary development in terms of language development.

Informative texts were also evaluated in the study. It is noticeable that these texts, in which the author focuses on giving information on a subject and the reader focuses on receiving information, are quite numerous in the book under consideration. Although it is seen that sometimes language is also mentioned as education-teaching activities are also carried out in Turkish language, educational issues such as the quality of schools, the responsibilities of teachers, family and child education are generally discussed. Considering that these educational texts are also important in terms of teaching Turkish, these texts were also evaluated in the study. It is seen that many educational issues such as the function of schools, the responsibilities of teachers, and the role of the family in education are touched upon. It is also possible to encounter many articles on agriculture, health, politics and history in the content of the journal. In this framework, it can be said that the journal served an important function in improving the cultural, political, economic and social lives of Turks in the Balkan geography.

With this study, the current situation of Turkish language teaching activities in the Balkan geography has also been touched upon. In this framework, it is possible to say that further strengthening of Turkish language teaching activities in the Balkans region will contribute to bilateral relations and the region in many situations from culture to tourism, politics to economy in the short, medium and long term. In conclusion, it is a known fact that Turkey's policies in the Balkans on the axis of soft power will contribute to the Turks living there.

4.1. Recommendations based on study results

When the results obtained in the study are evaluated, the publication titled Mektep ve Aile Mecmuası should be utilized in the Turkish language activities carried out in the region. Although various

activities are organized in the Balkans about its author Mehmet Niyazi, activities can also be organized to bring the content of the work together with students.

4.2. Suggestions for future studies

Considering the multidimensional nature of the relations between Turkey and the Balkan countries, it is important that the sustainability of the efforts made to keep the activities of cultural diplomacy and its constituent components alive and functional. Thus, geographical, religious, historical and cultural responsibilities can be overcome. In addition, teachers and researchers have important duties in terms of subjecting the historical resources in the region to academic Turkish teaching studies in an up-to-date manner and including them in course materials. Especially in the studies of teaching Turkish as a mother tongue and foreign language in the region, texts on historical figures should be prepared in a way that students at different levels of education can benefit from. Thus, it will be possible for the learners of the target language to get to know their own history more closely. The biggest task in this regard falls to the instructors.

REFERENCES

- Aktaş, Ş., & Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım* [Written and oral expression]. Ankara: Akçağ Publications.
- Aksu, A. (2005). Romanya Türklerinde kültürel durum ve Mektep ve Aile Mecmuası [Cultural situation among Romanian Turks and the journal Mektep ve Aile Mecmuası]. *Journal of Sivas Cumhuriyet University Faculty of Theology*, 9(1), 11-27.
- Akyol, H. (2008, Mayıs). Ders kitaplarındaki metin yapıları ve öğretim açısından analizleri [Analysis of text structures in textbooks and their implications for instruction]. In VII. Proceedings of the National Primary Teacher Education Symposium (s. 712-717). Çanakkale Onsekiz Mart University.
- Balkanlar Siyasi Haritası. (2023). [Political map of the Balkans]. Retrieved from <https://turkau.com/balkanlar-nedir/> (DA: 02.02.2023).
- Bozkurt, S. G. (2008). Geçmişten günümüze Romanya'da Türk varlığı [Turkish presence in Romania from past to present]. *Black Sea Studies*, 5(17), 1-31.
- Britanica, (2023). Balkans. Retrieved from <https://www.britannica.com/place/Balkans> (DA: 03.04. 2023).
- Bulut, M., & Orhan, S. (2012). Türkçe-edebiyat ders kitaplarının dil ve kültür aktarımındaki rolü ve önemi üzerine bir inceleme [An examination of the role and importance of Turkish language and literature textbooks in language and culture transmission]. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 297-311.
- Çakmak, C. (2009). Fatih Kerimî'nin "Ondan Bundan" Adlı Eserinin Fikri Yapısı [The intellectual structure of the work titled "Ondan Bundan" by Fatih Kerimî]. *Journal of International Social Research*, 12(66), 36-46.
- Darkot, B. (1993). Balkan. In the encyclopedia of Islam (C. 2, s. 280-283). İstanbul: MEB Publications.
- Dobruca/wikipedia. (2023). *Dobruca*. Retrieved from <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dobruca> (DA: 03.04. 2023).
- Dönmez, D. D. (2012). Kuzeydoğu Bulgaristan Silistre ili Dulovo ilçesi Türk ağızları [Turkish dialects in the Dulovo district of Silistra province in Northeast Bulgaria]. Ankara: Gazi Bookstore.
- Durgut, H. (2005). Romanyalı Türk şair Mehmet Niyazi'nin Sağış adlı şiir kitabının söz varlığı üzerine yorumlar [Comments on the vocabulary of the poetry book titled "Sağış" by Romanian Turkish poet Mehmet Niyazi]. *Black Sea Studies*, 6, 108-119.
- Etimoloji Sözlüğü. (2023). Balkan [Balkans]. Turkish Language Society. Retrieved from <https://sozluk.gov.tr/> (DA: 02.02. 2023).
- Güncel Türkçe Sözlük. (2023). Balkan [Balkans]. Turkish Language Society. Retrieved from <https://sozluk.gov.tr/> (DA: 02.02. 2023).
- Güneydoğu Avrupa. (2023). [Southeast Europe]. Retrieved from https://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCneydo%C4%9Fu_Avrupa
- Hasan, N. (2019). Günümüzde Romanya'da Türkçe ana dili eğitimi [Turkish mother tongue education in contemporary Romania]. *Journal of Turkish Language and Literature Studies in Balkans*, 1(2), 41-50.
- Huliaras, A. (2011). Failed States in the Balkans: Seven Myths. SAGE Publications. 10(2), 181-185. <https://doi.org/10.1007/s12290-011-0189-8>
- İnalçık, H. (2008). "Rumelia". *Islamic encyclopedia*. C. 35, Turkish Religious Foundation Publications. İstanbul: s. 232-235. Retrieved from <https://islamansiklopedisi.org.tr/>

- İşcan, A., Efendioğlu, S., & Ada, Ş. (2007). Türkçe ders kitaplarında yer alan edebi metinlerin öğrencilere estetik zevk kazandırmadaki rolü [The role of literary texts in Turkish textbooks in cultivating aesthetic taste in students]. *Journal of Social Sciences Studies*, 2(1), 59-76.
- Kaçmaz, M. (2013). Balkan coğrafyası. Türk tarihinde Balkanlar içinde (C. 1, s. 11-37). Sakarya: Sakarya University Balkan Studies Application and Research Center Publications.
- Kaplan, M. (1997). *Kültür ve dil* [Culture and language]. İstanbul: Dergâh Publications.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* [Scientific research methods]. Ankara: Nobel Publications.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirilmesi [Evaluation of the texts in primary school Turkish textbooks in terms of genre]. *International Journal of Human Sciences*, 6(1), 594-626.
- Levent, D. & Gonca, G. (2020). Bulgaristan'da Türkçe eğitim ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının (1992-2019 yılları) karşılaştırılması [Comparison of Turkish education and Turkish language textbooks in primary education in Bulgaria (1992-2019)]. *Trakya University Journal of Social Sciences*, 22(2), 809-825.
- Maarif Vakfı. (2023). Retrieved from <https://turkiyemaarif.org/page/553-DUNYADA-MAARIF-16> (DA: 02.02. 2023).
- Melanlioğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları [Turkish language teaching programs in terms of culture transmission]. *Education and Science*, 33(150), 66-80.
- Metin, Ö. (2011). Atatürk dönemi Türkiye-Romanya ilişkileri (1923-1938) [Turkey-Romania relations during the Atatürk era (1923-1938)]. [Unpublished doctoral dissertation]. Gazi University Institute of Social Sciences, Ankara.
- Nurlu, M. & Çelik, M. E. (2015). Bulgaristan'da demokrasi döneminde Türkçe öğretimi meselesi [The issue of Turkish language teaching in Bulgaria during the democratic period]. *New Türkiye Journal*, 69, 7-12.
- Online Etymology Dictionary (2023). Balkans. Retrieved from <https://www.etymonline.com/search?q=balkans> (DA: 03.04. 2023).
- Ülgen, E., & Aksu, A. (2003). *Mektep ve Aile Mecmuası* [School and Family Journal] (1915-1916). Constanta.
- Ülküsal, M. (1987). *Dobruca ve Türkler* [Dobruca and the Turks]. Ankara: TKAE Publications.
- Ünal, F. T. & Yiğit, A. (2014). The influence of the parent to occur the reading culture with children. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 308-322.
- Ünlü, M. (2018). Tarihsel süreçte Balkan kavramı ve türevleri üzerine. [On the Balkan Concept and Derivatives Historical Process]. *Journal of Ottoman Legacy Studies (JOLS)*, 5(13), 135-142.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* [Qualitative research methods in the social sciences]. Ankara: Seçkin Publications.
- Yıldırım, E. (2012). *Şiirin Türkçe eğitimindeki işlevi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin yerinin incelenmesi* [The function of poetry in Turkish education and the examination of the place of poems in primary school second-grade Turkish textbooks]. [Unpublished doctoral dissertation]. Pamukkale University Institute of Social Sciences, Denizli.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2023). Retrieved from <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> (DA: 02.02. 2023).

Geliş Tarihi: 04.02.2023
Kabul Tarihi: 30.04.2023

Düzeltilmiş Sürümün Ulaştığı Tarih: 22.03.2023
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 15.05.2023

Citation: Abukan, M. (2023). The Importance of the Journal named Mektep Ve Aile Mecmuası in terms of Turkish Teaching in the Balkans (Romania and Bulgaria). *Turkophone*, 10(1), 16-32. <https://dx.doi.org/10.55246/turkophone.1247515>

BALKANLAR'DA (ROMANYA VE BULGARİSTAN) TÜRKÇE ÖĞRETİMİ AÇISINDAN MEKTEP VE AİLE MECMUASI ADLI DERGİNİN ÖNEMİ¹

Memet ABUKAN*

ÖZET

Günümüzde topraklarının tamamı ya da bir bölümü Balkanlar'da olan ülkeler Türkiye, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Arnavutluk, Bulgaristan, Kuzey Makedonya, Hırvatistan, Slovenya, Yunanistan, Romanya ve Sırbistan'dır. Birçok ulusun tarih sahnesinde yer bulduğu Balkanlar, Winston Churchill'e atfedilen "...tükettiğinden daha fazla tarih üretiyor" sözüyle özetlenebilir. Avrupa'nın Asya'ya açılan ve pek çok medeniyet ve etnik kimliğin keşişim noktası olan bu bölgede Türklerin varlığı güçlü bir şekilde hissedilmiştir. Alanyazında kullanılan "balkan/lar" sözcüğünün Türkçe kökenli oluşu bunun bir kanıtıdır. Türklerin bölgeyle yüzyıllardır süren ilişkisi sadece coğrafi, politik vb. nedenlerden değil aynı zamanda dil, kültür ve eğitim alanlarında da sürmüştür. Nitekim yapılan bu çalışma günümüzde Romanya ve Bulgaristan sınırları içerisinde olan Dobruca Bölgesi'ndeki Türklerin 19. yüzyıldaki çalışmalarının bir örneğini Türkçe öğretimi açısından değerlendirmeyi esas almaktadır. Böylece incelenen eserin alanyazında önemini ne olduğu sorusu cevaplanmış olunacaktır. Tarihi kaynaklarda bölgeyle ilişkisi Batı Hun, Bulgar ve Peçenek Türkleri olmak üzere pek çok Türk boyuyla ilişkilendirilen Balkanlar'da Türk varlığı, 13 ve 14'üncü yüzyıllarda bir kısım Tatar Türklerinin Dobruca Bölgesi'ne yerleşmesiyle yeni bir seyir izler. 14. yüzyılın sonlarında başlayan ve dört buçuk asra yakın bir süre Osmanlı Devleti idaresinde kalan Romenlerle Dobruca bölgesindeki Türklerin ilişkisi bu sürede gittikçe güçlenir. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Dobruca topraklarını kaybetmesiyle burada yaşayan Türklerin bir takım ilmî, edebî, içtimaî faaliyetler içerisinde girerek kendi benliklerini korumak ve sürdürmek istedikleri görülür. Bu çalışmalardan biri de Mehmet Niyazi editörlüğünde 1 Nisan 1915 tarihinde yayınlanmaya başlanmış olan Mektep ve Aile Mecmuası adlı dergidir. İçeriğinde pek çok konunun olduğu tespit edilen eserde okulların değeri, sorunları, gençlerin okullarda alacakları terbiyenin önemi, eğitim-öğretim faaliyetlerinin Türkçe de yapılması, Dobruca'da yaşayan Türklerin nasıl bilgilendirileceği gibi dil, eğitim ve kültüre yönelik konulara da genişçe yer verilmiştir. Bu bağlamda özelde Dobruca genelde ise Balkanlar'da ve bilhassa Romanya ve Bulgaristan'da Türkçe'nin varlığı ve öğretimine katkısı yadsınamayan Mektep ve Aile Mecmuası adlı dergi doküman incelemesi yöntemiyle incelenmiş ve Türkçe öğretimine katkısı yönüyle değerlendirilmiştir. Metinlerin şiir, öyküleyici ve bilgilendirici olarak sınıflandırıldığı ve her birinin temasının gösterildiği çalışmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında Mektep ve Aile Mecmuası'nın özelde Balkanlar'da Türkçe öğretimi hususunda genelde ise Türklerin eğitim, kültür, inanç gibi pek çok konuda önemli bir veri kaynağı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mektep ve Aile Mecmuası, Mehmet Niyazi, Balkanlar'da Türkçe öğretimi, Romanya'da Türkçe öğretimi, Bulgaristan'da Türkçe öğretimi.

1. GİRİŞ

¹Bu çalışma, 13-16 Nisan 2015 tarihlerinde Paris'te gerçekleştirilen International Journal of Arts Sciences' (IJAS) International Conference for Teaching and Education Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*0000-0003-3461-0539, Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alpaslan Üniversitesi, Türkiye, m.abukan@alparslan.edu.tr

Bir toplumun çağlar boyunca varlık göstermesi için dil, din, kültür, tarih bilinci gibi ortak bir zeminde yer edinmeyi sağlayan birtakım değerler vardır. Bu kavramlardan dil, sadece bir anlaşma aracı olarak işlev görmez, aynı zamanda bir milletin duygu ve düşünce dünyasını nesilden nesile aktarmada en önemli işlevi üstlenir. Dil bireyler arasında birleştirici ve bütünleştirici bir etkiye sahiptir. Bu nedenle milletin ortak kültürüyle birlikte varlığını sürdürür, birlik ve beraberliğin ortaya çıkması ya da devam etmesine katkı sağlar. Bir toplumun kültürel varlığında, toplumu millet kılmada ve bilinçlendirmede dil önemli bir görev üstlenir (Bulut ve Orhan, 2012). Bu sebeple bir milletin değerlerinin aktarımında önemli bir araç olan dilin geliştirilmesi de eğitimle mümkündür. Çünkü kendi diline yabancı kalan toplumlar başka toplumların etkisini üzerlerinde daha çok hissederek ve bir süre sonra da bu varlıklarını kaybedebilirler. Dilin geliştirilmesi hususunda birtakım çalışmaların olması her toplum için önem arz etmiştir. Bundan dolayı toplumu eğitici dergi, kitap gibi yayınların ortaya çıkması aydınlar tarafından önemsenmiştir. Yazılı materyallerin üstlendiği işlevi Kaplan (1997) şöyle ifade eder: “Yazılı edebiyat kültür dilinin en büyük hazinesini teşkil eder. Yazılı edebiyat günlük dilden ve sözlü edebiyattan yüzlerce defa daha zengindir. Bunun sebebi yazının binlerce yıllık sözleri saklaması ve biriktirmesidir. Kültür denilince bilhassa yazılı eserler anlaşılır” (s. 149). Buradan hareketle toplumların ortaya koymuş olduğu ürünler o toplumların ilerlemesi, yeni nesillere kültürlerinin aktarılması, ana dili becerilerinin gelişmesi, mensubu olduğu milletin değer ve özelliklerini taşıyabilmesinde önemli bir rol üstlenir. Böylelikle birey, kendi milletinin temel değerlerini bilinçli bir şekilde özümser. Bu sebeple yazılı materyaller ana dili becerisinin kazanılması ve gelişmesine katkı sağlar. Bu da mensup olduğu milletin diline, kültürüne olan hâkimiyetini güçlendirir. Böylece yazılı ürünler sadece dil öğretimine değil kültür öğretimine de destekler. Çünkü dili oluşturan yapı ve anlam gibi bileşenlerin kültürel boyutu da söz konusudur. Bu nedenle kültürün gelecek nesillere aktarılmasında en iyi yol dil eğitimidir (Melanlıoğlu, 2008).

1.1. Balkanlar’da Türkçe öğretimi

Mektep ve Aile Mecmuası adlı derginin günümüzde bir kısmı Romanya diğer kısmı Bulgaristan’da kalan Dobruca bölgesiyle sınırlı bir etkiye sahip olmadığı aynı zamanda diğer Balkan coğrafyasında yaşayan Türklerin de bu eserden yararlandığı düşüncesinden hareketle çalışmada ilkin Balkanlar’da Türkçe öğretimi üzerinde bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Türk Dil Kurumu’nun Etimoloji Sözlüğü’nde (2023) “çamur” anlamına gelen “balık” sözcüğünün türev olarak “balık+an” sözcüğüne yani, “bataklık yer” anlamına evrilmesi sonucu ortaya çıktığı ve Anadolu ağzlarında hâlâ “balkan” sözcüğünün “bataklık” ya da “su birikintisi” olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Sözcüğün Macar ve Bulgar ağzlarında “balkán, “balkány” ‘su birikintisi, bataklık’ olarak hâlâ kullanıldığı, fakat sonrasında ‘orman, sık orman’ anlamını aldığından bahsedilmektedir. Nitekim kelimenin Güncel Türkçe Sözlük’te de (2023) “sarp ve ormanlık sıradağ” anlamıyla karşılık bulduğu görülebilmektedir. Çalışmada Balkan sözcüğünün Türkçe olduğunu belirten Ünlü (2018) de Balkan coğrafyasına gelen Türk boylarının “Hazar Denizi’nin doğusundaki Balhan (Balkan) adıyla bilinen Türkmen stepini Balkan dağlarına” benzettiğini ve daha sonra bu sözcüğün Balkan Dağları için kullanıldığını Darkot (1993) ve Kaçmaz’a (2013) atıfla ifade eder (s. 135-136). Yapılan alanyazın taramasında sadece Türk kaynaklarında değil yabancı kaynaklarda da sözcüğün Türkçe olduğunun kabul edildiği (Britanica, 2023) veya bunun muhtemel olduğu belirtilmektedir (Online Etymology Dictionary, 2023). Fakat ilk kez Avusturyalı bir araştırmacı tarafından kullanılan “Güneydoğu Avrupa” (2023) teriminin son zamanlarda “Balkanlar” yerine kaynaklarda yer bulduğu görülebilmektedir. Ayrıca şunun da belirtilmesinde yarar görülebilir. Balkanlar teriminin yerine “Rumeli” ifadesi de kullanılmıştır. Nitekim İnalçık, (2023) bunu “Osmanlı Türkleri, Balkanlar için Rum-ili adını Romania’dan aldılar ve

Anadolu'ya karşı denizin ötesinde Bizanslılardan fethettikleri bölgeler için kullandılar” diye açıklamıştır.

Balkanlar Şekil 1'de görüleceği üzere güneyinde Adriyatik, Adalar Denizi (Ege) ve Akdeniz; doğusunda Marmara ve Karadeniz; kuzeyinde Slovakya, Ukrayna ülkeleri; batısında ise İtalya, Avusturya, Macaristan'ın bir kısmı ile çevrili olan ve Balkan Yarımadası olarak da bilinen bölgenin genel adıdır. Günümüzde topraklarının tamamı ya da bir bölümü bu bölgede olan Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Arnavutluk, Bulgaristan, Kuzey Makedonya, Hırvatistan, Slovenya, Moldova, Macaristan, Yunanistan, Romanya ve Sırbistan'ın yanında Türkiye de vardır.

Şekil 1. Balkanlar Siyasi Haritası (2023). <https://turkau.com/balkanlar-nedir/>. (2 Aralık 2023).

Şekil 1'de görüldüğü üzere dünyanın birçok bölgesiyle karşılaştırıldığında Balkanlar coğrafyasının sayıca pek çok millete ve devlete ev sahipliği yaptığı anlaşılabilir. Bu verimli topraklarda farklı etnik kimliklerin, toplumların bir arada yaşamaları çeşitli nedenlerden dolayı kimi zaman çalkantılı süreçleri de doğurabilmektedir. Nitekim Winston Churchill'e atfedilen "...tüketebileceklerinden daha fazla tarih üretiyor" sözüyle bu durum özetlenebilir (Huliaras, 2011: 181). Asya ve Avrupa arasındaki bu kesişim noktası kimliğin kesişim noktasında farklı milletlerin olduğu gibi Türklerin de varlığı yüzyıllarca güçlü bir şekilde hissedilmiştir. Bu bağlamda gerek yüzyıllarca süren Osmanlı egemenliğinden kaynaklı gerekse günümüzde yeni paradigmalara çerçevesinde Türkiye'nin bölge ülkeleri ya da halklarıyla geliştirmiş olduğu siyasi, kültürel, dinsel, ekonomik vb. nedenli ilişkiler her geçen artmaktadır. Türkçe öğretimi olarak konuya bakılacak olunursa 2009 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü'nün (2023) bu bölgedeki faaliyetleri dikkat çekmektedir. Bosna Hersek'te Foynitsa, Mostar ve Saraybosna; Hırvatistan'da Zagreb; Karadağ'da Podgoritsa; Kosova'da İpek, Priştine ve Prizren; Macaristan'da Budapeşte, Makedonya'da Üsküp ve son olarak da Romanya'da Köstence ve Bükreş'te enstitünün 14 kültür merkezi vardır. Maarif Vakfı'nın (2023) farklı kademelerde Bosna Hersek'te Saraybosna; Kosova'da Priştine ve Prizren; Macaristan'da Budapeşte; Kuzey Makedonya'da Kalkandelen (Tetova) ve Üsküp; Romanya'da da Bükreş'te okulları bulunmaktadır. Fakat bunun yanında oluşan taleple birlikte üniversitelerdeki Türkoloji kürsüleri, büyükelçilik ve

başkonsolosluklardaki Türkçe dil merkezleri, sivil ve resmi diğer kurum ve kuruluşların Türkçe öğretimine yönelik faaliyetlerinin her geçen gün arttığı söylenebilir. Türkçe öğretimine bir bütün olarak bakılacak olunursa bunun sadece günümüzdeki öğretim çalışmalarıyla sınırlı kalınmaması, aynı zamanda bu öğretime yönelik geçmişte nelerin yapıldığının da alanyazına kazandırılması önemlidir. Nitekim yapılan çalışmada da görüleceği üzere geçmişte Balkanlar'ın iki ülkesi olan Romanya ile Bulgaristan'ın sınırları içerisinde kalmış Dobruca bölgesindeki Türklerin dil, kültür ve eğitim alanlarındaki çalışmaları dikkat çekmektedir.

1.2. Dobruca'da Türkçe öğretimi

Dobruca Tuna Nehri ile Karadeniz arasındaki bölgenin genel adıdır. Romanya'nın Babadağ, Tulça ve Köstence, Bulgaristan'ın ise Silistre, Balçık ve Dobriç gibi önemli bazı illerini içine alan bu bölge Türklerin de Osmanlılar dönemi ve sonrasında yoğun olarak yaşadığı bölgelerden biri olmuştur. Türklerin bölgeyle olan, hatta burada yaşayan Rumenlerle ilişkisinin çok eskilere dayandığı ve bunun Batı Hun, Avar, Bulgar, Peçenek, Kuman ve Selçuklu Türkleriyle de devam ettiği belirtilmektedir. Fakat bu ilişkiler XIII. ve XIV. yüzyılda Altınordu Devleti'nin genişlemesiyle bir kısım Tatar Türklerinin Dobruca Bölgesi'ne yerleşmesiyle yeni bir seyir izler. Çünkü 14. yüzyılın sonlarında başlayan ve dört buçuk asra yakın bir süre Osmanlı Devleti idaresinde kalan Romenlerle Dobruca Bölgesi'ndeki Türklerin ilişkisi bu sürede gittikçe güçlenir (Bozkurt, 2008). Osmanlı döneminde ilkin Silistre Eyaleti'ne daha sonra da Tuna Vilayetine bağlı olan Dobruca Bölgesi, Berlin Antlaşması'yla kuzeyi Romanya'ya, güneyi de Bulgaristan'a bırakılmıştır. Romanya ve Bulgaristan arasında bölgenin hâkimiyeti ve sınırları yer yer değişse de İkinci Dünya Savaşı'nın devamında imzalanan Paris Antlaşması'yla günümüzdeki halini almıştır (Dobruca/wikipedia, 2023). Osmanlılar döneminde Türklerin bölgede önemli bir yer teşkil etmeleri Türkçe eğitiminin tarihi bakımından da önemlidir. Nitekim Orhan (2019, 42) çalışmasında Dobruca'da Türkçe eğitiminin ilk olarak 1610 yılında Babadağ'da kurulan medreseyle sınırlı olmadığını, aksine camilerin yanında eğitim veren Mekteb-i Sübyan okulları ve medreselerde dini eğitimlerin Türkçeyle yapılmasıyla açıklamaktadır. Yazar, 1878 yılında Dobruca'nın Osmanlı Türklerinin elinden çıkmasından sonraki süreçte Türkçe eğitimi konusunda ciddi değişiklikler, aksaklıklar yaşandığını ve 1965 yılına gelindiğinde ise Türkçe eğitime son verildiğini ifade etmektedir. Ayrıca yazar, Türkçe öğretimi açısından Kaptan M. D. Ionescu'nun "XX. Asrın Başlangıcında Dobruca" kitabı ile Ersoy Topuzkanamış'ın 1937 yılında Köstence'de basılan "Balkanlar'da Türkçe Eğitime Dair Bir Program: Dobruca Örneği" çalışmalarının önemine değinir.

Günümüze gelindiğinde ise iki ülke arasında gelişen ilişkiler Türkçe öğretimine yönelik çalışmalara da olumlu yansımıştır. Nitekim Dobruca bölgesinin en önemli şehri olan Köstence'de Ovidius Üniversitesi Edebiyat Fakültesi - Modern Dil ve Edebiyatları bünyesinde Türkoloji Bölümü vardır ve burada her yıl Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonu tarafından Türk dili derslerinin verilmesi için okutman görevlendirilmektedir. Yunus Emre Enstitüsü de burada 2009 yılında faaliyetlerine başlamış ve her yıl çok sayıda öğrenciye Türkçe derslerinin verilmesi imkânını sağlamaktadır. Ayrıca Köstence'nin Mecidiye ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Romanya Mecidiye Kemal Atatürk Ulusal Koleji okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Mecidiye'de Mehmet Niyazi Kültür Derneği de vardır. Burada her yıl şairi anma törenleri yapılmaktadır. Kuzey Dobruca bölgesi, Romanya sınırları içerisinde kaldığından Romanya'nın diğer şehirlerinde de Türkçe öğretimine yönelik çalışmalardan bahsetmekte yarar vardır. Bükreş'te Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif okullarının yanında Bükreş ve Dimitrie Cantemir üniversitelerinin Türkoloji bölümlerinde Türk diline yönelik çalışmalar yürütülmekte ve buralara Türk dili okutmanları görevlendirilmektedir. Ayrıca Romanya'nın Cluj şehrinde Babeş Bolyai

Üniversitesinde Türkoloji Enstitüsü bulunmakta ve Yaş, Cluj, Arad ve Galati şehirlerinde de Türkçe veya Türk diline yönelik seçmeli dersler, kurslar verilmekte ve yer yer burada yer alan üniversitelere de Türk dili okutmanları görevlendirilmektedir.

Güney Dobruca ise Bulgaristan sınırları içerisinde kalmaktadır. Dönmez (2012) Osmanlı Devleti'nin Balkan coğrafyasını fethetmeden evvel bu bölgenin Tuna Bulgarları, Peçenek ve Kıpçak Türkleriyle ilişkisi olduğunu belirtir. Osmanlı idaresinde ise kuzeyden gelen Tatar Türkleri ile güneyden gelen Türkmen ve Yörük Türklerinin bölgede yaşadığını söyler (s. 1). Buranın Türkçe öğretimine yönelik tarihi bir bütün olarak değerlendirilecekse Kuzey Dobruca'daki Türkçe faaliyetleriyle benzer nitelikte olduğu söylenebilir (Nurlu ve Çelik, 2015). Bölgenin bağlı olduğu Tuna vilâyetinde eğitim-öğretim işleri için Maarif Meclisi kurulmuş olsa da Berlin Anlaşması'yla bu durum kesintiye uğramış ve sonraki süreçte Türkçe öğretimine yönelik olumsuzluklar artmıştır. 1960 yılına gelindiğinde ise yer yer aksaklıklarla yürütülen Türkçe öğretim olanağı tamamen sonlanmıştır. 1989'da ise Türkçe öğretimine yönelik olumlu gelişmeler yaşanmıştır (Levent ve Gonca, 2020). Fakat bu gelişmelerin Kuzey Dobruca Bölgesi'yle karşılaştırıldığında Türkçe öğretimi açısından yeterli olduğu söylenemez.

1.3. Mehmet Niyazi

Mehmet Niyazi, Dobruca Türklerinin fikir, sanat, kültür, eğitim alanlarında önemli şahsiyetlerinden biridir. 1853 yılında başlayan ve Tatar, Kazak, Kırgız gibi birçok Türk boyuna mensup ailenin göç etmesine neden olan Kırım Savaşı'yla 1862'de Kırım'dan Dobruca'ya göç etmek zorunda kalan ailelerden birinin çocuğu olarak 1878'de dünyaya gelir. Babasının adı İsmail, annesinin ise Azize'dir. Mehmet Niyazi ilköğrenimini Aşçılar köyünde tamamlar. Daha sonra 11-12 yaşlarında, ailesi tarafından öğretmen olması için İstanbul'a gönderilir ve (Darül muallimine) öğretmen okuluna verilir (Ülküsal, 1987: 206). Dil ve edebiyata olan ilgisi onun başarısında önemli bir rol oynar. Bu dönemde Namık Kemal ve Abdülhak Hâmit'in kitaplarını okur. Nitekim daha sonra yazdığı şiirlerinde bu şairlere olan etkisi görülür. Öğretmen okulundan mezun olduktan sonra öğretmenlik yapma gayesiyle 1898'de atalarının geldiği topraklar olan Kırım'a gider. Fakat burada Rusların Türklere karşı uyguladığı baskılar nedeniyle bu görevini yürütmekte sıkıntılar yaşar. Ve burada bir yıldan daha az kalarak tekrar İstanbul'a döner (Ülgen ve Aksu, 2003: 6). Bu süreçte Mehmet Niyazi'nin ailesi de Aşçılar köyünden İstanbul'a göç eder. Fakat Mehmet Niyazi 1901 senesinde Kırım'a tekrar döner. Çarlık Rusya'sının kültürel çalışmaları yasaklaması üzerine burada eğitim ve kültür gibi faaliyetleri yürütemeyeceğini anlar ve yeniden İstanbul'a döner. İstanbul'dayken hürriyetçilerle birlikte hareket ettiği iddiasıyla tutuklanacağı endişesine kapılan yazar 1904 yılında Köstence'ye kaçar ve burada hürriyet taraftarlarıyla iletişim kurar. Bu dönemde Mehmet Niyazi Köstence'deki Türk Rüştüye Mektebi'ne (Ortaokuluna) önce öğretmen, akabinde de müdür olarak tâyin edilir. Burada Şefika Hanım'la evlenir (Ülküsal, 1987: 206). Mehmet Niyazi Köstence'deki bu görevini yaklaşık on yıl kadar sürdürür. Daha sonra 1914 yılında Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak Köstence'ye kırk beş km uzaklıkta bulunan Mecidiye kasabasındaki Müslüman Seminarı'na atanır. Burada faaliyetlerini sürdürebilmek amacıyla arkadaşlarıyla birlikte "Tamimî Maarif" cemiyetini kurar (Metin, 2011: 170). "Dobruca Sadası", "Teşvik", "Işık" gazetelerini ve "Mektep ve Aile" dergilerini yayımlar (Aksu, 2005: 14). 1914'te Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması ve akabinde 1916'da Romanya'nın da savaşa dâhil olması buradaki eğitici, kültürel hareketleri de etkiler ve Müslüman Seminarı kapanır. 1917'de Kırım'da Türk idaresinin kurulması üzerine Mehmet Niyazi Kırım'a gider. Burada da "Hak Ses" adlı gazetede davasıyla ilgili yazılar kaleme alır (Durgut, 2005:109). 1919'da Bahçesaray Millî Eğitim Müdürlüğüne atanır. 1920 senesinde Dobruca'ya dönen Mehmet Niyazi burada öğretmenlik görevini

sürdürür ve aynı zamanda çeşitli dergilerde yazılar kaleme alır. 29 Kasım 1931 tarihinde de vefat eder (Ülküsal, 1987: 207).

Özelde Dobruca’da genelde ise Balkanlar’da yaşayan Türklere eğitim, kültür, tarih vb. pek çok konuda katkılar sunan Mehmet Niyazi hakkında yapılan bu genel değerlendirmelerin ve çalışmanın temel amacı Mektep ve Aile Mecmuası adlı derginin Türkçe öğretimi açısından önemini ortaya koymaya yöneliktir. Böylece eserin alanyazındaki değerinin ne olduğu sorusuna yanıt verilmiş olunacaktır. Çalışmanın bölgede yürütülen Türkçe öğretim faaliyetlerinin geçmişine ışık tutup gelecekte yapılacak çalışmalarda tarihi şahsiyetlerden, onların ürettiği metinlerden ne şekilde yararlanılacağı konusunda öğretici ve araştırmacılara bir fikir vereceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Balkanlar ve bilhassa Dobruca’da Türkçe öğretimi açısından önemli bir dergi olan Mektep ve Aile Mecmuası adlı eser nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ölçüt alınarak değerlendirilmiş ve çalışmanın verileri böylece elde edilmiştir. Bu inceleme tekniği, bir olgu veya olayla ilgili bilgileri içeren yazılı materyallerin incelenmesini ele alır. Buna göre araştırmanın amacına uygun olacak şekilde birinci derece veri kaynağı olan yazılı doküman bulunur, orijinalliyi kontrol edilir, okunur ve bulgulara ulaşılabilecek şekilde “veriyi analiz etme” ölçütlerine göre ayrıntılı bir şekilde analiz edilir. Daha sonra da araştırmanın amacını ortaya koyabilecek bir şekilde bilimsel bir çıkarım ya da genellemeye ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Karasar, 2005). Bu çerçevede Ülgen ve Aksu (2003) tarafından yeni basımı yapılmış olan ve çalışmada inceleme nesnesi olarak ele alınan Mehmet Niyazi’ye ait Mektep ve Aile Mecmuası adlı dergi, yöntemin belirlediği aşama ve ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Bunun için de dokümanda Türkçe öğretimi merkeze alınarak başta edebi ürünler olmak üzere okul, aile, terbiye, ahlak gibi eğitime dair hususlar incelenmiştir. Dergide öne çıkan belli başlı yazılar üzerinden konuya dair bir çerçeve sunma amacına uygun olarak araştırmacı tarafından metinler tema ve kategoriler halinde değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

2.1. İnceleme nesnesi

Romanya’da dil, tarih, kültür, eğitim gibi Türklerin hayatını ilgilendiren pek çok hususta önemli katkıları olan Mehmet Niyazi’nin; “Dobruca’nın Sesi”, “Teşvik” ve “Işık” gibi birçok yayında yazıları, şiirleri yayımlanmış ve buradaki toplumun gelişmesi ve bilinçlenmesinde katkısı olmuştur. Mektep ve Aile Mecmuası da bu amaca yönelik olarak 1 Nisan 1915 tarihinde aylık olarak yayımlanmaya başlanmış, 1 Şubat 1916’da 18. sayısı da çıktıktan sonra yayın hayatı bitmiştir (Ülgen ve Aksu, 2003: 6). Arap harfleriyle yayımlanmış olan dergi 2012 yılında Erol Ülgen ve Ali Aksu tarafından latinize edilip araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Mehmet Niyazi derginin ilk sayısında “Maksat ve Meslek Hakkında Birkaç Söz” başlığı altında derginin amacını; “ilmî, içtimâî hayatın eksikliklerini ortaya koymak; aile, eğitim gibi bir toplum için can alıcı konuların önemini vurgulamak ve böylece toplumsal bilinçlenmenin oluşmasına katkıda bulunmak” olarak özetlemiştir. Dergi eğitimden sağlığa, fenden musikiye, dini bilimlerden edebiyata kadar pek çok konuda bilgiler içermektedir.

3. BULGULAR

Araştırmaya konu olan eserin özelde Dobruca genelde ise Romanya ve Bulgaristan başta olmak üzere tüm Balkan coğrafyasında Türkçe öğretimi açısından önemini ortaya koyma adına yapılan incelemeye ilişkin bulgular aşağıda gösterilmiştir. Buna göre dokümandaki şiir ve öyküleyici türlerin tamamı

incelenmiş ve bunlar temalar halinde değerlendirilmiştir. Ayrıca eğitime ilişkin önemli görülen bilgilendirici metinlerin de tamamı incelense de çalışmada önemli görülenler değerlendirmeye alınmıştır.

3.1. Mektep ve Aile Mecmuası'ndaki şiirlere yönelik bulgular

Eserde ilk olarak şiirler konusu ele alınmış ve Tablo 1'e görüldüğü üzere temalar halinde değerlendirilmiştir.

Tablo 1

Mektep ve Aile Mecmuası'nda Yayımlanan Şiirler

Metin Türü	Metnin Adı	Yazarı	Tema ve Kategoriler
Şiir	Nisan Ayı (Vatan Yavrularına)	Mehmet Niyazi	Duygular (umut)
Şiir	Türk Soyu	Ali Ulvi	Duygular (bilinç, heyecan)
Şiir	Hasanın Öksüzlüğü	Mehmet Niyazi	Duygular (yalnızlık)
Şiir	Der Sıfat-1 Adl	Rıza	Duygular (adalet)
Şiir	Uzaklık Hıçkırığı	Dobrucalı	Duygular (üzüntü)
Şiir	Hayalin	Dobrucalı	Duygular (aşk)
Şiir	Yokluğunla	Dobrucalı	Duygular (aşk)
Şiir	Türk Yurdu	Doktor İbrahim Temo	Duygular (vatan)
Şiir	Yine Hıçkırığı	Dobrucalı	Duygular (üzüntü)
Şiir	Tahassür	İbrahim Mustafa Sadri	Duygular (aşk-üzüntü)
Şiir	Naat-1 Garra	Mustafa Sadri Efendi	Duygular (Peygamber aşkı)
Şiir	İzcilik	Mehmet Niyazi	Duygular (heyecan)

Tablo1'de dergide birçok şairin farklı duygular üzerinden dile getirdikleri şiirler görülmektedir. Bu metinlerin sadece bireysel aşklarla sınırlı olmadığı bunun yanında bölgede yaşayan Türklerin heyecanlarını artırma, onlara umut verme, kendi benliklerini koruma noktasında onları bilinçlendirme şeklinde bir işlevi de gördüğü veya o duyguyu ele aldığı tespit edilmiştir. Bunu Ali Ulvi'nin şiirinden bir bölümle örneklendirmek mümkündür:

Der tepe yürüdüler, gece gündüz gittiler;

Ulu ata öğüdünü yolda ışık ettiler.

Başlarında Türkistan'ın gözler ermez ormanı

Sık ve yüksek nebatları, ağaçları, fidanı

...

Oğuz Hanın hakkı vardı: Han, handan doğuran,

Nice büyük ülkelerde evlatları taht kuran

Asya'nın şark tarafı oldu Türkün beşiği,

Garp tarafı ise şanlı Al-i Osman ışığı! (Ülgen ve Aksu, 2003,s.27-28).

Benzer bir temayı Mehmet Niyazi'nin Türk Yurdu şiirinde de görülebilmektedir. Özellikle kaybedilen topraklarla birlikte Türklerin acı dolu yaşamlarına değinilen bu şiirde gençlerde heyecan ve umuda yönelik çağrışımlar dikkat çekmektedir.

...

Bir cihanken pek küçüldüm. Cennet kadar güzelken

Düşmanların ayakları kirletti şu çehremi

Layık mıdır bu tahkirler beni düşman göre mi?

Büyük doğmuş Türk kalbinde beslenen emelken

Haydi arslan yeğenlerim hudutları bekleyin

Kalbinizde yurdunuzun kaygısını besleyin (Ülgen ve Aksu, 133).

3.2. Mektep ve Aile Mecmuası'ndaki öyküleyici metinlere yönelik bulgular

İncelen kitapta pek çok öyküleyici metin de tespit edilmiştir. Hatta Kurtoğlu Gürbüz adıyla yayınlanan Köy Çobanının Hikâyeleri adlı metnin derginin farklı sayılarında tefrika edilmiştir. Öyküleyici metinlerde duyguların ön planda olması ve verilmek istenen mesajların daha örtük bir dille sunulması söz konusudur (Kolaç, 2009: 603). Fakat yapılan çalışmada öyküleyici olarak değerlendirilebilecek metinler de dahi bilgilendirici bir üslubun öncelendiği söylenebilir. Bu da dönemin koşullarıyla açıklanabilir. Tablo 2'de görüldüğü üzere farklı yazarlara ait metinlerde işlenen duyguların öğütten siteme, umuttan kaygıya varıncaya dek pek çok konuda farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 2.

Mektep ve Aile Mecmuası'nda Yayınlanan Öyküleyici Metinler

Metin Türü	Metnin Adı	Yazarı	Tema ve Kategoriler
Öyküleyici	Köy Çobanının Hikâyeleri	Kurtoğlu Gürbüz	Duygular (sitem)
Öyküleyici	İzcilik Tezahüratından	Osman Bektaş	Duygular (öğüt)
Öyküleyici	İstikbale Doğru	Dobrucalı	Duygular (umut-heyecan)
Öyküleyici	Düşüncelerimden	İmam: Fevzi İbrahim	Duygular (umut)
Öyküleyici	Mühlik Hastalıklar	Mehmet Niyazi	Duygular (kaygı)
Öyküleyici	Köy Hayatımızdan Bir Sahife	B.E.	Duygular (üzüntü)
Öyküleyici	Dün Ağa... Bugün Çırak!	Mehmet Niyazi	Duygular (Üzüntü)
Öyküleyici	Uğursuzluk Gelinde Mi (Terbiyede Mi?)	Mehmet Niyazi	Duygular (Acı)

Öyküleyici	İzcilik Tezahüratından	Osman Bektaş	Duygular (Öğüt)
Öyküleyici	İstikbale Doğru	Dobrucalı	Duygular (Umut-Heyecan)
Öyküleyici	Düşüncelerimden	İmam: Fevzi İbrahim	Duygular (Umut)

Kitapta tespit edilen öyküleyici metinlerin daha çok eğitici ya da öğüt, mesaj verme amacıyla oluşturulduğu söylenebilir. Bu anlamda edebi yönü güçlü metin ya da denemeler olduğunu söylemek zordur. Fakat yer yer gözlem ve anılar üzerinden oluşturulan metinlerdeki mesajların Dobruca'daki insanların önemli hususlarına değinisinin başarılı olduğu görülebilir. Dobruca'da yaşayan Türklerin duygu ve düşünce dünyasının gelişmesine faydalı olabilecek Kurtoğlu Gürbüz'ün "Köy Çobanının Hikâyeleri" yazı serisi başta olmak üzere okuma, anlama konusunda yararlı bilgiler içeren metinler vardır. Bu da Türklerin benliklerini koruma konusunda güçlü bir referans olmaktadır. Bu anlatıların öğrencilerde estetik düşünmeyi geliştirmeye, onların kendilerini en iyi şekilde ifade etmelerine imkân sağladığını söylemek mümkün. Nitekim Aktaş ve Gündüz (2008: 349) destandan öyküye, masaldan efsaneye kadar çok geniş bir alanda varlık bulan anlatı türlerinin, dili etkili ve estetik bir biçimde dile getirmelerindeki önemine değinir. Dolayısıyla eserde yer alan metinlerin sadece dilin unutulmaması adına bir rol üstlenmedikleri aynı zamanda günlük hayatta onu etkili, estetik bir formla canlı tutmaya da katkı sağladığı söylenebilir. Bu çerçevede Balkanlar'da ve bilhassa Romanya ve Bulgaristan'da Türkçenin öğretimi hususunda Mektep ve Aile Mecmuası adlı derginin önemli bir işlev gördüğü söylenebilir. Hatta Türklerin kültürel, politik, sosyal, ekonomik vb. birçok konuda bilinçlendirilmesinde de rolünün büyük olduğu eserin içeriğinden anlaşılabilir.

3.3. Mektep ve Aile Mecmuası'ndaki bilgilendirici metinlere yönelik bulgular

Çalışmanın ana odak noktalarından biri de kitapta geçen bilgilendirici metinlerdir. Yazarın bir konuda bilgi vermeye, okurun ise bilgi almaya odaklandığı bilgilendirici metinler hakkında Kolaç (2009: 603) anlatıcının nesnel tutumu, terimlerin yoğunluğu, mesajın açık ve net sunumu, somut bilgilerin öncelenmesi gibi pek çok özellik belirtir. Nitekim yapılan çalışmada da eserin yayınlandığı yıllar düşünüldüğünde oldukça sıkıntılı bir dönemden geçen bölge insanının sorunlarına pratik çözümler üretmek ve onların hislerini, heyecanlarını harekete geçirmek başta olmak üzere pek çok konuda bilinçlenmeyi sağlama amacına yönelik metinlerin ele alındığı saptanmıştır. Bu eğitici metinlerden çalışma için önemli görülen bazıları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Mektep ve Aile Mecmuası'nda Yayınlanan Bilgilendirici Metinler

Metin Türü	Metnin Adı	Yazarı	Tema ve Kategoriler
Bilgilendirici	Maksat ve Meslek Hakkında Birkaç Söz	Mehmet Niyazi	Eğitim (meslek)
Bilgilendirici	Maksat ve Meslek Hakkında Birkaç Söz	Mehmet Niyazi	Eğitim (meslek)
Bilgilendirici	Mektep ve Millet	Osman Bektaş	Eğitim (okul)

Bilgilendirici	Terbiyede Gaye	Mehmet Niyazi	Eğitim (kültür)
Bilgilendirici	Romanya Coğrafyası Dersleri	Halim İsa	Eğitim (coğrafya)
Bilgilendirici	Aile Hatalarından	Mehmet Niyazi	Eğitim (çocuk eğitimi)
Bilgilendirici	İçtimaiyyat / Aile Hayatı	Osman Bektaş	Eğitim (aile eğitimi)
Bilgilendirici	Mütalaatımdan	Eyüb Ahmedi	Eğitim (öğretmen)
Bilgilendirici	Geçen Nüshanın Baş Makalesi Münasebetiyle	Osman Bektaş	Eğitim (okul)
Bilgilendirici	İçtimaiyyat /ilm için	Osman Bektaş	Eğitim (okul)
Bilgilendirici	Muallimin-i İslamiyye Kongresi	Doktor İbrahim Temo	Eğitim (aile ve okul)
Bilgilendirici	Açık Mektup	Osman Bektaş	Eğitim (öğretmen ve okul)
Bilgilendirici	Dobruca İslam Mektepleri	Doktor İbrahim Temo	Eğitim (okul)
Bilgilendirici	Mektepler Açılıyor	Osman Bektaş	Eğitim (okul)
Bilgilendirici	Muallim ve Mektep	İzzet	Eğitim (öğretmen ve okul)
Bilgilendirici	Yazı ve Okumak	Doktor İbrahim Temo	Eğitim (beceri eğitimi)

Yukarıdaki tabloda ele alınan bilgilendirici metinlerin içeriğine değinmekte fayda vardır. Çünkü metinlerde dil bahsine değinildiği görülsede genel olarak okulların niteliği, öğretmenlerin sorumlulukları, aile ve çocuk eğitimi gibi eğitsel konular göze çarpmaktadır. Bu metinlerin Türkçe öğretimi açısından da önemli olduğundan hareketle çalışmada bunlara yer verilmesi yoluna gidilmiştir. Nitekim dergideki yazılarda eğitime dair konuların önemli bir yer kapladığı tespit edilmiştir. Mehmet Niyazi'nin bir eğitimci olarak ilmî ve kültürel değerlerin aktarılmasına son derece önem verdiği söylenebilir. Dergide Türk bölgelerinde hakimiyetin kaybedilmesiyle başlayan sorunlar ve bilhassa da eğitim ile ilgili sıkıntılar dile getirilir. Bunun için de derginin ilk sayısında Dobruca'daki Türklerin birçok konuda ilerleyememe gerekçesinin ilme yeteri değeri vermemiş olmaları, öğretmenlerin hakkıyla görevlerini ifa etmemelerinde görür. Ayrıca milletlere manevi sorumlulukları verme görevini taşıyan öğretmenlerin yeniliklere kapalı oluşunu, toplumun donanımlı bireylerin yetiştirememesinin gerekçelerinden biri olarak belirtir. Bunun için de bir çıkar yol olarak okullara gerekli önemi vermek gerektiğinden şöyle bahseder. "Bize esas bir ana yolu lazımsa o da mekteplerimizdir. Mekteplerimize ne kadar dikkat ve itina edersek o nispette terakki eder ve çocuklarımızı o kadar sevmiş ve acımış oluruz. O şart ile ki muallimlerimiz çalışmanın yolunu bilmeli, öğrenmelidir" der. Ve devamında öğretmenlerin kendilerine bir hedef oluşturmada amaca ulaşamayacaklarını ve dolayısıyla başarılı olamayacaklarını söyler. Mehmet Niyazi, öğretmenlerin nasıl bir misyonu taşımaları gerektiğine de işaret eder. Öğretmenlere düşen görevin okullardaki derslerin bir programla düzenlemeleri gerektiğini söyler. Okullarda sürdürülen eğitimi düzelterek olan kişilerin de öğretmenler olduklarını belirtir. Ayrıca yazısında bölgedeki Türkler'in yönetimi kaybetmesiyle birlikte yaşadıkları sıkıntılardan da bahsetmekte - özellikle eğitime dair- ardından dergiyi çıkarma gerekçelerine de değinmektedir (Ülgen ve Aksu, 2003: 11-12).

Derginin yine ilk nüshasında Osman Bektaş, “Mektep Ve Millet” başlığı altında okulların işlevi, sorunları ve öğretmenlerin görevlerine değinir. Çocukların zihinlerini açacak, onları azimli ve idareli kılacak kişilerin öğretmenler olduğunu söyleyerek onların üstlenmiş olduğu misyonun derinliğine işaret eder. O, her türlü sorunun çözüm yerini okulların ıslahında görür ve bunu şöyle ifade eder: “Her yer, kâinat bütün mekteplere ve mektepler sayesinde aydınlanmış, tenevvür etmiş olduğundan biz de muamma-yı ictimaiyyemizi mektepte ve mekteple halletmek istiyoruz”. Ancak bu şekilde bir toplumun yükseleceğini ve kendi değerleriyle bir bütün olacağını belirtir. Ki o dönemdeki okulların bu amaca uzak olduklarını söyleyerek Türk ve Tatar kavimlerinin neciplerinin okumak ve okutmak derdiyle okul sevgilerinin yeteri derecede takdir edememesini en önemli sebep olarak görür. Bektaş, çocukların sadece fenni ilimlerle yetiştirilmemelerini, aynı zamanda manevi alanda da beslenecek şekilde eğitim görmelerinin gerekliliğine işaret eder. Çocuklara yaşadıkları çevreye yabancıymış gibi muamele edilmemelerini söyleyerek eğitimin yaşamdan kopuk olmaması gerektiğini söyler. Ayrıca çocukların kendi değerlerini özümseyecek şekilde yetiştirilmelerine ve onların kâinatı tanıma, keşfetme, araştırma yapma bilincine vurgu yapar. Yine aynı başlık altında, hayatla okul arasında sıkı bir bağın olduğuna işaret ederek okulların millet üzerinden devamlılığını sağladığını ve bu yönüyle okulla millet arasındaki bağın güçlendirilmesi gerektiğine işaret eder. Böylece günümüzün de en temel eğitim yaklaşımı olan yapılandırmacı eğitim anlayışında da değinildiği gibi eğitimin sadece okulla sınırlı bir eylem olmadığına da bir anlamda değinmiş olur. Okulların bir kültür aktarıcısı olduklarının önemine de değinir ve okulla toplum arasındaki bağın güçlenmesiyle okulların işlevinin daha da perçinleşeceğini söyler. Fakat o, okulların bu misyondan uzak olduklarını, anne babaların çocuklarını talim ve terbiye için değil sırf gürültüden uzak tutmak adına çocukları okullara gönderdiklerini belirtir. Bu durumun aşılmasıyla ancak okulun asıl amacına ulaşabileceğini söyler. Bunun için de öğretmenlere çok iş düştüğünü, onların yeteneklerini sarf etmeleri gerektiği üzerinde durur (Ülgen ve Aksu, 13-14).

Kitapta “İctimaiyat Aile Hayatı” başlığı altında Osman Bektaş, ailelerin çocuğun eğitiminde, yetiştirilmesindeki önemine değinerek toplumsal hayatın esasını ailenin teşkil ettiğini söyler ve ailelerin ıslahı olmadan milletin bayındırlığa ve mutluluğa erişemeyeceğini belirtir. Bunun için de Romanya’da varlığını sürdüren Türklerin aile bağlarını güçlü tutarak varlıklarını sürdürebileceklerini belirtir. O, ailede ortaya çıkan bir olumsuzluğun öncelikle fertler bazında, daha sonra millet bazında olduğunu söyler ve tek bir kişide başlayan bozukluğun millete sirayet etmesinin kaçınılmaz olduğuna değinir (Ülgen ve Aksu, 17-18). Nitekim Ünal ve Yiğit (2014: 309) bireylerin okuma becerisi gibi eğitimle ilgili özellikleri kazanabilmesi için fiziksel ve zihinsel becerilerin yeterli olmayacağını, buna ek olarak iyi bir eğitimin de alınması gerektiğine ve bunun da ilk olarak ailede başladığı gerçeğine değinir. Bu bağlamda bireyin ve toplumun gelişebilmesi için ailenin her konuda bilinçlendirilmesi gereklidir. Derginin toplumu bilinçlendirme konusundaki bu işlevi son derece önemlidir. Mehmet Niyazi de “Terbiyede Gaye” başlığı altında çocukların terbiyesinde ailenin önemine işaret eder. Terbiyenin aile içinde, ana kucağından başlıyor olsa da okulda devam ettiği ve çocukların orada olgunlaştığı ifade edilir. Yarımın aile reisleri olacak bugünkü çocukların talim ve terbiyesinde en faydalı ve en kestirme yöntemi uygulamada artık gecikilmemesi gerektiği belirtilir. O, terbiyede önemli olan şeyin mutluluk olduğunu söyler ve bunun çocuğa doğduğu günden itibaren hedef olarak belirlenmesi gerektiğini vurgular. Çocuğun büyüdükçe mutluluğunun gereklerini görerek ilerleyeceğini ve hayattaki görevinden daha da istifade edebileceğini aktarır. Aynı zamanda bu bölümde Niyazi, ailelerin kimi zaman mazur görülebileceğine de değinir. Bunu da okulların kendi işlevlerinden uzak oluşuyla açıklar ve yapılması gereken şeyin okulların toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde muvaffak olması gerektiğinin altını çizer (Ülgen ve Aksu, 20-21).

Mektep ve Aile Mecmuası dergisinin üçüncü nüshasında Mehmet Niyazi “Aile Hatalarından / Ana Kucağından Mektebe” başlığı altında çocukların eğitiminde, yetiştirilmesinde dikkat edilecek hususlara değinir. Ailelerin çocuklarına gereken desteği özenle vermediklerini ifade eder ve bunun gerekçelerinden bahseder. Çocukların eğitiminin sadece okulla, öğretmenle sınırlı olamayacağını, ailenin de buna desteğinin zorunlu olduğunu söyler. Daha sonra bu sorundan kurtulmanın gerekçelerinin neler olabileceğiyle ilgili kanaatlerini ortaya koyar. Ebeveynlerin çocukların derslerini günü gününe takip etmelerinin önemine değinir ve öğretmenlerle ailelerin irtibatlarını kesmeyip çocuğun eksiklerini öğreninceye kadar sabırla ilgilenmeleri gerektiğini söyler. Bunun da ailelerde, öğretmenlerde çocuğun eğitimindeki ümidini artıracak bir etkinlik olduğuna vurgu yapar (Ülgen ve Aksu, 31).

Derginin üçüncü sayısında Eyüp Ahmedi, Mütalaatımdan (Ders vermekte nazarı dikkate alınacak şartlar) başlıklı yazıda Dobruca öğretmenlerine faydası olur ümidiyle ders vermeye ilgili hususlara dikkat çeker ve bazı önerilerde bulunur. Bunlardan birkaçına değinecek olunursa öncelikle bir dersin sağlam olabilmesi için yalnız sağlam bir esas üzerine kurulmuş olmasının yeterli gelmeyeceği ve amaca erişmek için birtakım araçlara başvurulması gerektiği belirtilir. Çocukların dersi iyice anlamaları, baştan sonuna kadar sevecek dinlemeleri ve dersi öğretmen ve çocuklarla birlikte yapmaları gerektiği üzerinde durulur. Öğretmen ve çocuklar arasında aktif bir ilişkinin olduğu ve bunun kesilmesi durumunda dersin başarılı sayılamayacağı ifade edilir. Dersin çocuklara açık, saf bir tarzda anlatılabilmesi için öğretmenin görevleri hatırlatılır ve onların derse hâkim olması ve daima dersi dikkatli dinletecek bir tarzda vermesi gerektiğine değinir. Böyle yapılmadığında ise dersin anlaşılamayacağına ve bunun da dilsiz ve ölü bir sınıf ortaya çıkaracağından bahseder (Ülgen ve Aksu, 38-39). Eyüp Ahmedi'nin bu tespitlerinin eğitim-öğretim faaliyetleri için ne denli önemli olduğu görülebilmektedir.

Dergide “Geçen Nüshanın Baş Makalesi Münasebetiyle” başlığı altında Osman Bektaş, okullardaki eğitimin herhangi bir yenilik görülmezsizin eski yöntemle devam edilmesini eleştirir ve okulların yeniliklere açık olması gerektiği üzerinde durur. Bir eğitimci olan Osman Bektaş, “Millet Reisleriyle, Reislerde Milletle Beraber Olmalıdır” başlığı altında bu defa olgun bir insan olmanın şartını okumaktan, yazmaktan, çalışmaktan, öğrenmekten geçtiğini söyler. Ümit verici şeylerle bir milletin payidar olacağını, bunun için de hep birlikte hareket edilmesinin önemine değinir. O, Doktor İbrahim Temo Bey'e yazdığı “Açık Mektup” başlıklı yazısında öğretmenlerin sorumluluklarına, önemine dair bir yazı kaleme alır. Öğretmenlerin milleti aydınlatıp, hak yolunu göstermede isteği olan kişiler olarak tarif eden Bektaş, onların milleti uğrunda sarf edecekleri fedakârlıkları ne denli oluşturabilirlerse o denli kendilerinin şan ve şöhretlerinin artacağını belirtir ve öğretmenleri; “Muallim demek milleti her türlü uyuşukluktan kurtarmaya mahsus bir sınıf-ı mürşid” şeklinde tanımlar. O, ayrıca öğretmenlerin görevlerinde faydalı ve çalışkan olmadıkları zaman Allah katında ve toplum karşısında rezil ve rüsva olacağını söyler (Ülgen ve Aksu, 53-107).

Derginin önemli yazarlarından biri olan Doktor İbrahim Temo da “Dobruca İslam Mektepleri” yazısında bir milleti yükselten değerlere değinir. Dini değerlerin bir millet için neden önemli görülmesinin gerekçelerini söyler ve dinsel bilgidenden kaynaklı her milletin kendine göre bir terbiye ölçütü olduğunu söyler. Bunun için de okullarda dini eğitimlere de mutlaka yer verilmesi gerektiğini ima eder (Ülgen ve Aksu, 13-14). Benzer bir çıkışı Osman Bektaş'ın “Millet Reisleriyle, Reislerde Milletle Beraber Olmalıdır” yazısının içeriğinde de görülmektedir. O, millet için faydalı şeyler yapılmadığının müsebbibi olarak görülen ve çokça eleştirilen müftülere haksızlık edildiğini ve aksine onların buldukları coğrafyada kendi toplumlarını koruma noktasındaki çabalarının önemine değinir (Ülgen ve Aksu, 79-80). Dil öğretimi çerçevesinde bakılacak olunursa dinin toplumların başta kültür

olmak üzere yaşamlarını sürdürmedeki rolü bilinen bir durum. Dolayısıyla dil ve kültürün de birbiriyle olan ilişkisi düşünüldüğünde Dobrucadaki Türklerin kendi dil ve değerleriyle var olmaları adına dini bilgi ve onun temsilcilerinin ne denli önemli olduğu anlaşılabilir.

Osman Bektaş yine “Mektepler Açılıyor” başlığı altında okulların ihtiyacını karşılamakta başta zenginler olmak üzere herkese büyük görevler düştüğünü söyler. Köstenceli: Ebced mahlasıyla yazılan “Mektep ve Aile” üst başlıklı “Mecmua-i Muteberesi Muharrirliğine” başlıklı yazıda da Türkçe öğretiminin dini öğretiler başta olmak üzere her konuda halka faydalı olacağı ifade edilir (Ülgen ve Aksu, 13-14).

Dergide Osman Bektaş, Eyüp Ahmedi ve İzzet’in farklı başlıklar altında ele aldıkları yazılarda okulların önemine, görevlerine değindikleri görülür. Mektebe başlayan gençlere hayatlarında en çok ihtiyaç duyacakları şeylerin gösterilmesi, anlatılması, onların hayatlarını devam ettirmesi için çalışıp çabalamaları, zorluklarla karşılaştığında takip edecekleri yolların öğretilmesi gerektiğinin altı çizilir. Çocuklarda çalışkanlık, birlik gibi duyguları uyandırmakla bir milletin ihya olacağı belirtilir. Öğretmenlere de çok fazla önem verilmesi gerektiği üzerinde durularak onların rehber olma işlevlerine değinilir. Öğretmenliğin herkesin yapabileceği bir iş olmadığına altının çizildiği yazılarda onların milletin ufkunu açabilecek şekilde eğitilmeleri gerektiği ifade edilir. Ayrıca çocuk ve aile arasındaki bağın güçlü olması gerektiği, bunun da bütün bir topluma yansıtacağı vurgulanır (Ülgen ve Aksu, 2003).

Eserde Türk dünyasının farklı coğrafyalarında yaşayan önemli şahsiyetlerin çalışmalarına da yer verilmektedir. Örneğin “Orenburglu Fatih El-Kerimi Efendi’nin (Ondan Bundan) Nam Eserinden” başlıklı yazıda bir milletin kendi değerlerini koruyabilmesi ve sürdürebilmesi için başta fikir olmak üzere her konuda iyileştirici çalışmalar içerisine girmesi vurgulanmaktadır (Ülgen ve Aksu, 133-134). Bu düşünceler Modern Tatar edebiyatının önemli bir ismi olan Fatih Kerimi’nin “Ondan Bundan” adlı eserinden yararlanılarak ifade edilmiştir. Nitekim Çakır (2009: 37) çalışmasında 1904’te bu eserin Şark-ı Rus gazetesinde yayınlanan yazılardan oluştuğunu ve aslının da 1907’de Orenburg’ta yayınlandığını belirterek eserin hayata dair pek çok konuya temas ettiğini vurgular.

İncelenen kitapta Balçık Dobrucalı mahlasıyla yazılan “Gagauzlar” adlı metin Gagavuzlar hakkında önemli bilgiler vermektedir. Nitekim eserde Dobruca da yaşayan Gagavuzlardan “Türk kıyafet ve ahlakına malik Hıristiyanlar” olarak bahsedilir ve onların Sitilerin (İskitler) Balkanlar’da yaşarken Romalıların hücumlarıyla dağıldıktan sonra orada kalan Türkler oldukları belirtilir. Bizans ve Selçuklular başta olmak üzere Gagavuzlarla ilgili ayrıntılı tarihi bilgilere değinilir. Ayrıca “konuştukları dil, Deliormandaki Türklerin konuştukları Türkçe kadar temizdir. Kullandıkları isimler arasında Demir ve ilh. gibi eski Türk isimlerini bulmak güç değildir” denilir (Ülgen ve Aksu, 111-112). Bu çerçevede Mektep ve Aile Mecmuası’nın tarih, dil, kültür, inanç başta olmak üzere Balkan coğrafyasında yaşayan Türkler ve bu konuda araştırma yapmak isteyenler için önemli bir veri kaynağı olduğu görülebilmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yapılan çalışma, günümüzde Romanya ve Bulgaristan sınırları içerisinde yer alan Dobruca bölgesinde Türklerin dil, kültür, sosyal hayat gibi pek çok konuda çalışmalar yürüten Mehmet Niyazi ve onun editörlüğünü yaptığı Mektep ve Aile Mecmuası adlı derginin Türkçe öğretimi açısından önemini ortaya koymaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Balkanlar’da Türkçe öğretimi başta olmak üzere eğitsel, kültürel vb. faaliyetlerle öne çıkan ve bunların öğretimini de Türkçe olarak yapan Mehmet Niyazi’nin

“Tamimî Maarif” cemiyetini kurması, Müslüman Semineri’ndeki faaliyetleri ve yazı çalışmalarıyla önemli bir görev üstlendiği söylenebilir. Türklerin bölgede benliklerini koruma, sürdürme ve kendilerini geliştirmeye yönelik yapılan faaliyetlerinden biri olan Mektep ve Aile Mecmuası, kendisinin editörlüğünde 1 Nisan 1915 tarihinde yayımlanmıştır. Türkçe öğretimi merkeze alınarak incelenen dokümanda pek çok bulguya ulaşılmış ve bunlar metin tür ve temaları bağlamında tablolarla desteklenerek gösterilmiştir. Çalışmaya ilişkin elde edilen sonuçlar şöyledir:

Eserde şiir türünde yedi farklı yazara ait 12 metin tespit edilmiştir. Vatan, tarih gibi temalar merkeze alınarak oluşturulmuş bu metinlerin yanında aşk gibi bireysel konuların da işlendiği saptanmıştır. Şiirlerin Türklerin heyecanlarını artırma, onlara umut verme, kendi benliklerini koruma noktasında onları bilinçlendirme şeklinde bir işlev gördüğü söylenebilir. Bu anlamda incelenen dokümanın bölge insanının ya da daha genel bir ifadeyle okurlarının duygu ve düşünce dünyalarının estetik bir formda ilerlemesine katkı sunduğu söylenebilir. Nitekim Yıldırım (2012, 19-20) şiirlerin ana dili sevgisi, hayal dünyasının gelişimi, kendini ifade edebilme, ahlaki duyguları kazandırma, bellek gelişimi gibi pek çok dil becerisinin ve duygunun kazandırılmasında önemli bir işlev gördüğünü belirtir. Dolayısıyla Mektep ve Aile Mecmuası’nın okurları için böyle bir işlev gördüğü söylenebilir. Gerek Mehmet Niyazi’ye gerekse diğer şairlere ait şiir gibi edebi metinlerin bölgede Türkçe öğretim faaliyetlerinde yararlanılması geçmişle gelecek arasında köprü kurulmasına katkı sağlayacaktır. Nitekim bu tür metinlerde geçen veya bunları oluşturan şahsiyetler öğrencilere uygun modeller sunabilir ve ayrıca bu metinlerden üst düzeyde yararlanmanın ne denli önemli olduğu da anlaşılmış olur. Dolayısıyla kitapta geçen Nisan Ayı, Türk Yurdu şiirleri gibi metinlerden öğretim faaliyetlerinde yararlanılması burada yaşayan Türklerin geçmişiyle olan bağları açısından faydalı olabilir. Ayrıca bu metinler öğrencilerde estetik zevkin oluşmasına da kaynaklık eder. Nitekim İşcan, Efendioğlu, Ada, (2007: 68) edebi metinler özelinde ele aldıkları estetiğin Türkçe eğitiminde öğrencilere kültürel değerleri tanıma, bilgi ve duygu dengesini sağlama, hayal gücünü geliştirme gibi pek çok yarar ya da kazanımından bahseder.

İncelen kitapta pek çok öyküleyici metin de tespit edilmiştir. Gezi, anı gibi türler üzerine inşa edilen bu metinlerin daha çok okurları etkileme, onlara mesaj verme amacıyla oluşturulduğu söylenebilir. Toplum bilinçlendirme kaygısıyla oluşturulan metinlerin savaşların, yıkımların olduğu bir zamanda kaleme alınması önemli bir durumdur. Kurtoğlu Gürbüz’ün “Köy Çobanının Hikâyeleri” yazı serisi ve Mehmet Niyazi’nin Uğursuzluk Gelinde Mi (Terbiyede Mi?) başlıklı yazılar kitapta öne çıkan metinlerdir. Öğütten siteme, umuttan kaygıya varıncaya dek pek çok konuda farklılık gösteren bu öyküleyici metinlerin şiir türünde olduğu gibi Dobruca’da yaşayan Türklerin duygu ve düşünce dünyasının gelişmesine fayda sağladığı söylenebilir. Nitekim Akyol (2008: 713) dil gelişimi açısından öyküleyici metinlerin; yorumlama, sözcük dağarcığını geliştirme gibi yararları olduğunu ifade eder.

Araştırmada bilgilendirici metinler de değerlendirilmiştir. Yazarın bir konuda bilgi vermeye okurun ise bilgi almaya odaklandığı bu metinlerin ele alınan kitapta oldukça fazla olduğu göze çarpmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin Türkçe dilinde de yapılması gibi bazen dil bahsine de değinildiği görülse de genel olarak eserde okulların niteliği, öğretmenlerin sorumlulukları, aile ve çocuk eğitimi gibi eğitsel konular ele alınmıştır. Eğitime yönelik bu metinlerin Türkçe öğretimi açısından da önemli olduğundan hareketle çalışmada bu metinler de değerlendirilmiştir. Okulların işlevi, öğretmenlerin sorumlulukları, ailenin eğitimde rolü gibi birçok eğitici konulara temas edildiği görülmektedir. Derginin içeriğinde ziraattan, sağlığa, siyasetten, tarihe yönelik de pek çok yazıyla karşılaşmak mümkündür. Bu çerçevede derginin Balkan coğrafyasında Türklerin kültürel, politik, ekonomik ve sosyal hayatlarının daha iyi bir noktaya gelebilmesinde önemli bir işlev gördüğü söylenebilir.

Yapılan bu çalışmayla Balkan coğrafyasında Türkçe öğretim faaliyetlerinin güncel durumuna da temas edilmiştir. Bu çerçevede Balkanlar'da Türkçe öğretim faaliyetlerinin daha da güçlendirilmesinin kısa, orta ve uzun vadede kültürden turizme, siyasetten ekonomiye pek çok durumda ikili ülke ilişkilerine ve bölgeye katkısı olacağını söylemek mümkündür. Sonuç olarak Türkiye'nin yumuşak güç ekseninde Balkanlar'da yürüttüğü politikaların daha da ileriye taşınmasının orada yaşayan Türklere, diğer toplumlara ve bölge ülkelerine katkı sağlayacağı bilinen bir gerçek.

4.1. Çalışma sonuçlarına dayalı öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde Mektep ve Aile Mecmuası adlı derginin bölgede yürütülen Türkçe faaliyetlerinde yararlanılması yoluna gidilmelidir. Mehmet Niyazi hakkında Balkanlar'da çeşitli etkinlikler yapılırsa da eserin içeriğini öğrencilerle buluşturmaya yönelik de etkinlikler düzenlenebilir.

4.2. Gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik öneriler

Türkiye ve Balkan ülkeleri arasındaki ilişkilerin çok boyutlu yapısı dikkate alınarak kültür diplomasisini oluşturan bileşenlere ait faaliyetlerin canlı ve işlevsel olmasında gösterilen çabaların sürdürülebilirliği önemlidir. Böylece coğrafi, dinsel, tarihsel, kültürel sorumlulukların üstesinden gelinebilecektir. Ayrıca bölgedeki tarihi kaynakların güncel bir şekilde akademik olarak Türkçe öğretim çalışmalarına konu edilmesi, ders materyallerinde bunlara yer verilmesi noktasında öğretici ve araştırmacılara önemli görevler düşmektedir. Özellikle bölgede Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretimi çalışmalarında tarihi şahsiyetlere yönelik metinlerin farklı düzeylerde eğitim alan öğrencilerin yararlanabileceği şekilde hazırlanması yoluna gidilmelidir. Böylece hedef dili öğrenenlerin kendi tarihlerini daha yakından tanımalarına da imkân sağlanmış olunacaktır. Bu konuda en büyük görev de öğretmenlere düşmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aksu, A. (2005). Romanya Türklerinde kültürel durum ve Mektep ve Aile Mecmuası. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1), 11-27.
- Akyol, H. (2008, Mayıs). Ders kitaplarındaki metin yapıları ve öğretim açısından analizleri. VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildirileri içinde (ss.712-717). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Balkanlar Siyasi Haritası (2023). <https://turkau.com/balkanlar-nedir/adresinden> erişildi. (ET: 02.02.2023).
- Bozkurt, S. G. (2008). Geçmişten günümüze Romanya'da Türk varlığı. *Karadeniz Araştırmaları*, 5 (17), 1-31.
- Britanica, (2023). Balkans. <https://www.britannica.com/place/Balkans> adresinden erişildi. (ET: 03.04.2023).
- Bulut, M. ve Orhan, S. (2012). Türkçe-edebiyat ders kitaplarının dil ve kültür aktarımındaki rolü ve önemi üzerine bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5 (8), 297-311.
- Çakmak, C. (2009). Fatih Kerimî'nin "Ondan Bundan" adlı eserinin fikri yapısı. *Journal of International Social Research*, 12 (66), 36-46.
- Darkot, B. (1993). Balkan. İslam ansiklopedisi içinde (C. 2, s. 280-283). İstanbul: MEB Yayınları.

- Dobruca/wikipedia (2023). Dobruca. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dobruca>. adresinden erişildi. (ET: 02.02. 2023).
- Dönmez, D. D. (2012). *Kuzeydoğu Bulgaristan Silistre ili Dulovo ilçesi Türk ağızları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Durgut, H. (2005). Romanyalı Türk şair Mehmet Niyazi'nin Sağış adlı şiir kitabının söz varlığı üzerine yorumlar. *Karadeniz Araştırmaları*, S. 6, 108-119.
- Etimoloji Sözlüğü (2023). Balkan. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/>. adresinden erişildi. (ET: 02.02. 2023).
- Güncel Türkçe Sözlük (2023). Balkan. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/>. adresinden erişildi. (ET: 02.02. 2023).
- Güneydoğu Avrupa (2023). https://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCneydo%C4%9Fu_Avrupa. adresinden erişildi. (ET: 02.02. 2023).
- Hasan, N. (2019). Günümüzde Romanya'da Türkçe ana dili eğitimi. *Journal of Turkish Language and Literature Studies in Balkans*, 1 (2), 41-50.
- İnalçık, H. (2008). “Rumeli”, İslâm ansiklopedisi. C. 35, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul: s. 232-235. <https://islamansiklopedisi.org.tr/rumeli> adresinden erişildi (ET: 02.02. 2023).
- İşcan, A., Efendioğlu, S. & Ada, Ş. (2007). Türkçe ders kitaplarında yer alan edebi metinlerin öğrencilere estetik zevk kazandırmadaki rolü. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 59-76. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gopsbad/issue/48544/616279>.
- Kaçmaz, M. (2013). Balkan coğrafyası. Türk tarihinde Balkanlar içinde (C. 1, s. 11-37). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Kaplan, M. (1997). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1). 594-626.
- Levent D. ve Gonca, G. (2020). Bulgaristan'da Türkçe eğitim ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının (1992-2019 yılları) karşılaştırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (2), 809-825.
- Maarif Vakfı (2023). <https://turkiyemaarif.org/page/553-DUNYADA-MAARIF-16> adresinden erişildi. (ET: 02.02. 2023).
- Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 66-80.
- Metin, Ö. (2011). *Atatürk dönemi Türkiye-Romanya ilişkileri (1923-1938)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Nurlu, M. ve Çelik, M. E. (2015). Bulgaristan'da demokrasi döneminde Türkçe öğretimi meselesi. *Yeni Türkiye Dergisi*, S. 69, 7.
- Online Etymology Dictionary (2023). Balkans. <https://www.etymonline.com/search?q=balkans> adresinden erişildi. (ET: 03.04. 2023).

- Huliaras, A. (2011). Failed States in the Balkans: Seven Myths. SAGE Publications. 10 (2), 181-185.
<https://doi.org/10.1007/s12290-011-0189-8>
- Ülgen, E. ve Aksu, A. (2003). *Mektep ve Aile Mecmuası* (1915-1916). Constanta.
- Ülküsal, M. (1987). *Dobruca ve Türkler*. Ankara: TKAE Yayınları.
- Ünal, F. T. ve Yiğit, A. (2014). The influence of the parent to occur the reading culture with children. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 308-322.
- Ünlü, M. (2018). Tarihsel süreçte Balkan kavramı ve türevleri üzerine. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD)*, 5 (13), 135-142.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, E. (2012). *Şiirin Türkçe eğitimindeki işlevi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin yerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Yunus Emre Enstitüsü (2023). <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden erişildi. (ET: 02.02. 2023).